

Samvirke

NR. 2, 1958
1. FEBRUAR

Drejer det sig om penge-

En jysk forretningsmand skriver bl. a. til os:

– Min bank har bedt mig om at få mit regnskab at se. Hvorfor gør banken det? Mener De, jeg bør sende regnskabet, når jeg overhovedet ikke skylder banken noget?

– Ja, det synes vi bestemt, De skal. Der kan nemlig være mange ganske naturlige årsager til, at en bank gerne vil se sine kunders regnskaber. Det kræver vist ingen nærmere forklaring, at banken, når det drejer sig om ydelse af kreditter og lån, i de allerfleste tilfælde vil forlange et revideret regnskab forelagt. Men der kan være mange andre forhold, som gør det ønskeligt, at banken får en kundes regnskab til gennemsyn – et ønske, der udelukkende er i kundens egen interesse.

Det hænder f. eks. meget ofte, at banken anmodes om en udtalelse om en kundes soliditet, om hans forretnings omfang, likviditetsforhold o. s. v. Set fra kundens synspunkt, vil det sædvanligvis være af største betydning, at sådanne forespørgsler besvares af banken så fyldestgørende som muligt, og det kan et regnskab i høj grad være medvirkende til.

Eller et andet tilfælde: Kunden kommer i den situation, at han har brug for et kortvarigt overtræk, eller han ønsker måske lempelser i trufne aftaler – så er det af stor værdi, at banken kender kundens økonomiske forhold til bunds.

Der kan i det hele taget opstå mange tilfælde, hvor forevisning af et regnskab kan være nyttigt, og det er i hvert fald givet, at jo større tillid kunden viser banken med hensyn til at give oplysninger om sin økonomiske stilling, desto større tillid vil banken igen vise kunden, og hvilken betydning dette har eller kan få for kunden, er det vist ikke nødvendigt at komme nærmere ind på her.

Vi vil til slut understrege, at det regnskabsmateriale, banken modtager, samt alle oplysninger i det hele taget, som banken får om kundernes økonomiske forhold, naturligvis behandles med den allerstørste diskretion.

tal med

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

GULEROD MED KORSET.

Hos Hartvig Severinsen, Staun pr. Sebbesund, har en gulerod vist en forbløffende energi, idet den er vokset tværs gennem en sten. Og kommet vel her igennem har den fortsat væksten på den anden side, indtil den blev bragt frem i dagens lys, i stenkorsét.

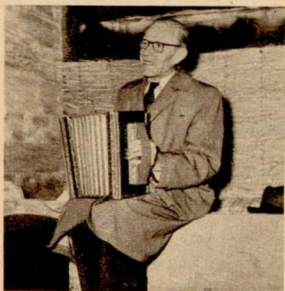

85-ÅRIG MED SUKCES I USA OG HERHJEMME. Carl Th. Dreyers mesterlige film over Kaj Munks Ordet vises nu i Amerika, og de store blade i New York roser vor store, gamle kunstner, skuespiller Henrik Malberg, stærkt for sit spil som gamle Mikkelt Borgen. Den nu snart 85-årige Henrik Malberg ligger trods alderen ikke på den lade side. Stadig farter han landet rundt og læser op i skolerne, hvor han er utrolig populær blandt eleverne for sine Holberg fortolkninger. Mon det ikke er Jeppe i baronens seng, den gamle kunstner forlyster klassen med?

GRENEN STIGER AF HAVET.

Tidligere var det tilladt at hente ral fra Jyllands nordspids, Grenen, men der skete herved store indskæringer og Grenen var til tider forsvundet, i hvert fald under højvande og storm. Gennem nogen tid har man haft en fredningsordning, så ralhøstning var forbudt, og nu er Grenen genopstået af havet. Kystkommissionen for Hjørring amtsrådskreds har nu indført en langtidsfredning uden dispensation for ralhøstning, selv om Skagen kommune havde ønsket ret hertil i begrænset omfang.

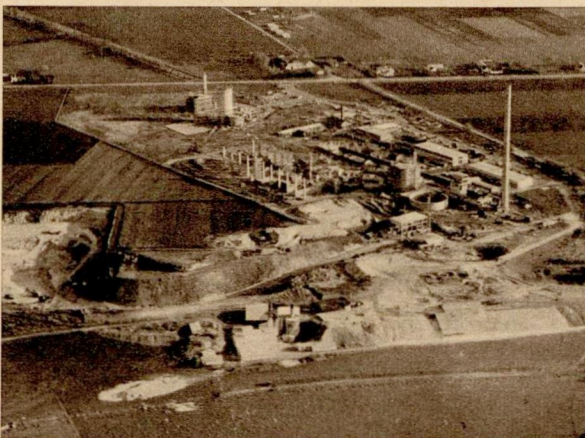
FJERNET FRA DANMARK.

Dette stemningsbillede fra havet er sendt os fra skoleskibet „Danmark“, og er taget, mens skibet var i farvandet omkring de tidligere Dansk-vestindiske øer, hvor jul og nytår blev fejret. Eleven følger månens solvstribe over havet, og mon ikke tankerne vander til dem derhjemme.

LYKKELIGE VINDERE. Førstepremievinderne i julekonkurrencen, „landets mest solgte“, i Samvirke for 1. december i fjor blev husmandsparret Nielsine og Laurits Lomholt, Jerlev ved Vejle. Hun havde indsendt løsningen i mandens navn, og står her med præmien, en check på 500 kr.

LÆRLING FRA 80'ERNE.

I Den gamle By i Århus er indrettet et snedkermuseum, der blandt andet rummer et lærlingeværelse. Snedkermester Berg, Århus, boede i værelset fra 1885-89, såvel harmonikaen som det øvrige udstyr hørte med til værelsets udstyr dengang.

OM 100 ÅR ER SOGNET BORTE, for så er Karlstrup sogn ved Køge bugt omdannet til en sø. Hvert tredje minut kører en stor tungt lastet bil bort med en part af sognet, og om 100 år, vil omkring 600 tønder land være forvandlet til sø. Der er vældige forekomster af kalk i undergrunden, Aalborg Portland cementfabrik erhvervede Karlstrup sogn, og en fabrik er skudt op på stedet.

GOD IDE. I Brugsens vinduer er der som regel en meget alsidig udstilling af mangeartede varer. På grund af den stigende interesse for FDBs smukke og praktiske møbler besluttede Vejlbys brugsforening ved Århus imidlertid fornylig at vise et mere omfattende udvalg af netop denne vare og lod derfor tre af sine udstillingsvinduer og en del af butikken omdanne til boliginteriorer.

FORSIDEN:

De gamle vindmøller er ved at blive sjældne. Den billige el-kraft og dyr vedligeholdelse har bevirket, at mange af disse møller de sidste 30-40 år er blevet revet ned, men der udfoldes nu med blandt andet Nationalmuseets bistand bestræbelser for at skåne, hvad der er tilbage, for dermed at bevare et smukt og poetisk indslag i det danske landskabsbillede.

PÅ TÆRSKELEN TIL ET VAREHUS-ÅR

UDEN overdrivelse vil det kunne betegnes som en københavnerbegivenhed, når magasin Anva om nogle måneder flytter fra Islands Brygge til National Scala-komplekset. Denne flytning vil føje et nyt træk til byens ansigt.

Det store i begivenheden ligger ikke blot deri, at Anva fra små omgivelser rykker ind i langt mere pompøse, men nok så meget, at brugsforeningsbevægelsen hermed placerer sig værdigt i storbyens knudepunkt og således i det store manifesterer, hvad den i det stille har betydet ude i de mindre samfund.

Et andet bemærkelsesværdigt forhold i denne sammenhæng er, at Anvas flytning egentlig kun er kronskudet på en udvikling, som igennem mange år har gået i retning af at modernisere og rationalisere udvalgsvarerhandelen indenfor brugsforeningsbevægelsen.

Længere fremme i dette nummer af bladet vil man finde en sammenfattende beskrivelse af de forskellige former for varehus-handel, som nu er i gang eller bliver sat i gang i årets løb.

Som man vil se, arbejdes der under fire forskellige organisationsformer, som er indbyrdes uafhængige af hinanden. Ad forskellige veje har man nærmet sig det samme mål, men det mærkelige er, at alle bestræbelser faktisk har forenet sig i at gøre året 1958 til et slags tidehverv for brugsforeningsvirksomhed på dette område. Det synes ligesom at ligge i luften, at et gennembrud frem mod noget nyt og bedre vil koncentrere sig om dette år.

Det gælder *Anva*, det gælder varehusforeningen med dens *Stilman-magasiner*, som foreløbig kun har arbejdet nogle få måneder (siden oktober) i den ny skikkelse, det gælder *Fox-magasinerne*, som nu overalt er blevet selvstændige lokalt-styrede foreninger, blot med et centalkontor som bindeled, og det gælder det nylig oprettede Norita-magasin i *Holbæk*, *Nakskov* brugsforenings nystartede varehus, samt varehuset på *Bornholm*, som åbner i nærmeste fremtid. Det gælder endelig

også den kontoordning for salg gennem brugsforeningerne af større udvalgsvarer, oprettet i fjor ved en finansieringsaftale mellem FDB og brugsforeningerne.

KORT sagt: Med magasin Anvas flytning går flaget til top på et helt kompleks af bestræbelser i retning af det store mål: Større og mere effektiv andel i udvalgsvarerhandelen.

Det kan jo ikke nægtes, at udvalgsvarerne i mange år har været brugsforeningsbevægelsens problembar. Som bekendt har der i adskillige byer eksisteret FDB-magasiner, som imidlertid var

hæmmet af to alvorlige handicaps: Dels at der kun måtte sælges til brugsforeningsmedlemmer mod rekvisition (og adskillige glemte rekvisitioner, når de kom til byen), dels at vareudvalget var for stærkt begrænset, i lang tid kun omfattende beklædning.

Med *Anva*, *Stilman*, *Norita*, *Rønne* magasinet m. fl. (samt *Fox-erne* indenfor deres særlige område) er der dukket en helt ny brugsforenings-type frem, en virksomhedsform, som er befriet for det omstændelige rekvisitionssystem, som frit kan sælge til alle, og som er indstillet på, at de krav, der af publikum stilles til vare-

hushandel, er anderledes differentierede, end når det gælder hele den øvrige detailhandel. Folk ønsker fest over indkøbet, meget at fristes af, meget at vælge imellem.

Naturligvis venter man altid af brugsforeningerne, at de skal være billigst med det bedste—også når det gælder de nye magasiner—men overraskelser, raffinementer og nyheder, service og alsidighed er lige så vigtige bestanddele i vareudvalg og ekspedition som varenes billighed og godhed.

EFTERHÅNDEN som levestandarden i folket vokser, og den enkelte

FORBRUGERSAMLING PÅ HØJESTE

HVAD er et forbrugerråd? I Danmark fremgår det af selve navnet: Danske Husmodres Forbrugerråd — en fællesrepræsentation af samtlige danske husmoderorganisationer med forbrugerbeskyttelse og forbrugeroplysning som formål.

I England er forbrugerrådet imidlertid knyttet til det engelske standardiseringsråd, en statsinstitution, der arbejder uafhængigt af regeringen. Kvalitetsmærkning og standardisering er de vigtigste opgaver. Desuden eksisterer siden 1957 et forbrugerundersøgelsesråd i lighed med et tilsvarende amerikansk, som på bred basis varetager forbrugernes interesser.

Det norske forbrugerråd arbejder efter samme retningslinier som det danske forbrugerråd, men er ligesom det danske husholdningsråd en statsinstitution.

I Sverige har man dels Statens konsumentråd, som koordinerer vareundersøgelser og forbrugeroplysning, og dels Statens Institut för Konsumentfrågor, der på sit program har forsøgs- og undersøgelsesarbejder samt oplysningsvirksomhed om tekniske, hygiejniske og økonomiske problemer af interesse for forbrugere.

Holland har ligesom England og Sverige to forbrugerorganisationer. Det nederlandske husholdningsråd er statsunderstøttet og har bl. a. til opgave at aktivisere interessen for rationel husførelse samt at repræsentere og varetage forbrugernes interesser overfor myndigheder, handel og industri. Det nederlandske forbrugerråd er uafhængigt af staten — støttes af enkeltmedlemmer og forskellige organisationer. Rådet foretager vare- og prisundersøgelser, udgiver et månedligt magasin, „Forbrugerskeren“, arbejder på at gøre forbrugere prisbevidste m. m.

I Island er det kontingenter fra ca. 2000 enkeltmedlemmer, der finansierer forbrugerrådets arbejde. Tysklands meget aktive og levende forbrugerråd har sin økonomi sikret ved tilskud fra organisationer og lejlighedsvis fra offentlige fond. Irland, Italien, Frankrig, Belgien og Østrig er begyndt på forbrugeroplysning under forskellige former, men savner endnu centrale forbrugerorganer.

ALLE de her nævnte lande havde sendt repræsentanter til det første europæiske forbrugerrådsmøde, som fandt sted i Paris i efteråret efter indbydelse fra den europæiske økonomiske samarbejdsorganisation OEECs komité til fremme af produktiviteten.

Fra Danmark mødte fhv. handelsminister Lis Groes og fru Bodil M. Begtrup.

Fælles for alle disse lande er, at en organiseret forbrugerbevægelse først er kommet i gang så sent som 1950 og i årene derefter — i Danmark dog allerede 1947. Alle steder samler bestræbelserne sig om at aktivisere forbrugere, specielt at gennemføre følgende:

1. Samarbejde mellem forbrugere, fabrikanter, forhandlere og forskning.
2. Vareoplysning gennem varedeklARATIONER, kvalitetsmærkning og standardisering.
3. Forbrugerrepræsentation i kommissioner, råd og nævn på lige fod med industri og handel.
4. Forbrugeroplysning over en bred front.

Konferencen i Paris indledede med at trække hovedlinierne op for arbejdet i de forskellige lande og opstille en slags oversigt over de mange former for forbrugerinstitutioner. I denne forbindelse blev det fra dansk side henstillet, at vort hjemlige Statens Husholdningsråd og tilsvarende institutioner i andre

De to danske repræsentanter ved det første europæiske forbrugerrådsmøde i Paris, tidligere handelsminister Lis Groes og fru Bodil M. Begtrup ses på billedet sammen med den danske diplomat, attaché Kruuse-Møller (til venstre) og yderst til højre den belgiske M. Verreist, der repræsenterede ligaaen for børnerige familier i Belgien.

får råd til adskilligt mere end blot de elementære livsfornødenheder, forskyder efterspørgslen sig med en større procent til de større og varigere forbrugsgoder, det være sig beklædning, transportmidler, boligudstyr eller andre udvalgsvarer.

Derfor stiger omsætningen på dette område med kæmpeskridt.

En kraftig illustration hertil er den opgørelse over forskydningerne i detailomsætningen i 1957, som forelå ved årsskiftet, og som viser, at større forbrugsgoder som køleskabe, radio og fjernsyn, knallerter m. m. er gået frem med 14,7 pct., beklædningsgruppen med 7 pct., mens nærings- og nydelsesmidler kun steg med 2,6 pct. Skal brugsforeningerne kunne præstere en indsats til gavn for forbrugerne, må de gribe anderledes effektivt ind i denne forbrugsomlægningsproces end hidtil.

Omsætningsapparatet har brug for den håndsrekning, som forbrugernes egne organisationer kan yde det købende publikum i det kaos af et marked, som udvalgsvarerne repræsenterer. Det er ikke nemt for jævne mennesker at orientere sig i den overflod af tilbud, priser og kvaliteter, som et

stort og dyrt reklameapparat er den drivende kraft bagved. På dette område som på andre må brugsforeningerne erobre deres andel af omsætningen for at kunne præstere en indsats til gavn for de forbrugerinteresser, hvis varetægelse er deres opgave og formål.

I 1958 er brugsforeningsbevægelsen gået ind i et varehusår, efter at problemet længe nok har stået på dagsordenen. Typisk for alle de organisationsformer, som er taget i anvendelse, er, at de enten direkte gennem den valgte ledelse eller andre forbindelsesled er knyttet intimt til den eg, som de skal betjene. Der er sørget for, at jordforbindelsen er i orden, at der er kontakt og samarbejde mellem de nye foretagender og brugsforeningerne i deres respektive oplandsområder.

Lad det så være en appel til medlemmerne om overalt, hvor de ved deres indkøb kan bidrage dertil, at gøre deres til at føre varehussagen frem til sejr.

Herved opnås et vældigt fremskridt for brugsforeningsbevægelsen – men et endnu større til fordel for den enkelte forbrugers interesser.

PLUSSE OG MINUSSE I 1957

DET er et år med blandet indhold, den danske andels- og brugsforeningsbevægelse kan se tilbage på. Efter den pr. nytår foretagne foreløbige opgørelse over de forskellige andelselskabs omsætning i 1957, er det samlede resultat ca. 8850 mill. kr., altså nærv. milliarder, hvilket svarer til omkring 6000 kr. for hver eneste dansk familie. Men tallet betegner dog kun en fremgang på ca. 1 pct. i forhold til det foregående år – og andelsbevægelsen plejer at gå frem med ganske anderledes fart.

Statistik skal man være forsigtig med, ikke mindst, når så meget puttes i en pulje. For eksempel kan den samlede omsatte væremængde jo meget godt være gået betydeligt mere frem end omsætningen i kroner og øre – hvis nemlig prisniveauet er faldet. Og mærkbare prisfald har netop ramt forskellige grene af den danske andelsbevægelse i det forløbne år, det gælder navnlig æg og bacon. I virkeligheden er der tale om langt større mængdemæssig fremgang end den beskedne omsætningsstigning giver udtryk for.

De vanskelige prisvilkår for landbruget virker på flere måder tilbage på brugsforeningerne, hvor grovvarer salget er gået tilbage, men det internationale prisfald spiller også en rolle, f. eks. betyder det meget for brugsforeningernes omsætning, at kaffepriisen er faldet med 4 pct., selv om dette mere end opvejes af cirkelkaffens fortsatte fremmarch (7 pct. mere i mængde).

Imidlertid har de nævnte forhold medført, at brugsforeningernes samlede omsætningsfremgang er blevet noget mindre, end den plejer at være, nemlig 1,8 pct., medens den samlede stigning i detailomsætningen i 1957 anslås til at være 5,4 pct.

Disse tal giver dog ikke det rigtige billede af forholdene. Som omtalt i foranstående artikel har handel med udvalgsvarer spillet en dominerende rolle i 1957's omsætning, og da brugsforeningerne – altså de lokale foreninger – enten slet ikke eller kun svagt deltager i udvalgsvarer salget, vil deres indsats synes svag på baggrund af fremgangen i de nævnte varegrupper.

Endvidere har grovvarerhandelen en betydelig indflydelse i brugsforeningerne, og da omsætningen af grovvarer, især på grund af prisfald, er gået tilbage med 5,4 pct., forringer det brugsforeningernes endelige omsætnings-tal betydeligt.

Den egentlige butiksvareomsætning er stik modsat gået fremad med 4,7 pct., og det vil sige, at brugsforeningernes butiksvareomsætning (altså den traditionelle handel) er 1,3 pct. større end stigningen indenfor den samlede detailhandel i nærings- og nydelsesmiddelgruppen, hvor fremgangen er beregnet til 3,4 pct.

Brugsforeningernes fremgang har særlig gjort sig gældende i byerne (i København har HB tegnet sig for en fremgang på 16 pct.), hvorimod brugsforeningerne på landet har mærket dels landbrugets vanskeligheder, dels den fortsatte indvandring til byerne, således at fremgangen her er mere beskedne.

Men brugsforeningsbevægelsens fremgang på længere sigt bygger ikke alene på den øjeblikkelige udvikling i omsætningen. Lige så meget betyder det initiativ, der med tiden skal skaffe ny fremgang – og ikke mindst i så henseende har 1957 været et rigtigt år for brugsforeningsbevægelsen. Salgsapparatet er helt igennem blevet mere rationelt og mere tiltalende. Og hermed er grundlaget skabt for en fornyet fremgang i 1958, såvel som i årene, der følger.

PLAN

lande indbydes ved fremtidige internationale forbrugerråds møder.

Morsomt var det iøvrigt under debatten at se, at repræsentanterne for de lande, som endnu savner et centralt forbrugerorgan, var de ivrigste deltagere i diskussionerne – meget opsatte på at suge oplysninger til sig om, hvordan de "gamle" forbrugerrådslande havde fået gang i arbejdet.

EFTER den første dags beretningsafleggelse og programproklamationer arbejdede et lille udvalg på at udforme retningslinier for et fremtidigt europæisk samarbejde – forbrugerrådene imellem – til forelæggelse på næste dags konference.

Man må nok have lov til at være lidt stolt over, at det danske forbrugerråds repræsentant, fhv. handelsminister Lis Groes, efterhånden som mødet skred frem, var den, hvis ord man særligt lyttede til, og hendes forslag til det fremtidige samarbejde havde en væsentlig indflydelse på mødets endelige resultater.

Man opnåede, at det europæiske produktivitetsudvalg i Paris stillede sig til rådighed som kontaktcenter mellem de europæiske forbrugerråd, som hertil kan indsende rapporter om deres arbejde og oplysninger om standardisering, kvalitetsmærkning, undersøgelser etc. Ordningen vil naturligvis gøre det lettere

for det enkelte land at holde sig à jour med udviklingen i de andre, og en koordinering af indsatsen kan måske etableres.

Man anså det for meget vigtigt, at der i videst muligt omfang arbejdes hen imod internationale normer for standardiseringsmetoder og for undersøgelses- og forsøgsmetoder i forbindelse med kvalitetsmærkning og varedeklarationer. Internationalt samarbejde på visse områder vil sandsynligvis også være til stor gavn for eksportindustrien, f. eks. på vareområder som tekstiler og husholdningsmaskiner.

Der blev stillet forslag om uddannelse af forbrugerkonsulenter svarende til de konsulenter indenfor handel og industri, som er uddannet på foranledning af produktivitetsudvalgene, og man vedtog at henvende sig til de hjemlige produktivitetsudvalg herom. Fra dansk side nævnte man, at specialkursus ved Århus universitet måske kunne tage denne opgave op.

Det blev også vedtaget at forsøge at samle forbrugerorganisationerne til et årligt, internationalt møde.

ADSKILLIGE deltagere var utvivlsomt kommet til konferencen med en vis fornemmelse af, at hverken arrangørerne eller deltagerne rigtig vidste, hvad der skulle komme ud af det. Man sluttede imidlertid, siger en deltager, styrket i troen på, at arbejdet på forbrugerfronten, som de fleste steder endnu er i støbeskeen, hurtigt vil vokse i betydning.

Det bliver nemlig mere og mere indlysende for alle, at vareoplysning er nødvendig, hvis de nye materialer, nye redskaber, nye maskiner og nye handelsmetoder, som stadig dukker op, ikke skal møde en usikker og forvirret forbruger. Også af hensyn til produktion og handel må forbrugerne støttes med nøgterne og saglige oplysninger.

Det var pionererne i forbrugerbevægelsen, som var samlet til mødet i Paris, og de sparede ikke på deres tak til det europæiske produktivitetsudvalg for indkaldelsen til dette møde, specielt til danskeren O. Rydeng, som nu er leder af det danske produktivitetsudvalg. Det er et stort skridt på vejen frem, at internationale organisationer på højeste plan har erkendt forbrugerne som en faktor af samme betydning som producent og forhandler.

Bodil M. Begtrup

EN KONGE GRAVER

efter romernes læremestre

Interessen for etruskerne, det mest ukendte af Europas store kulturfolk, har fået et stærkt opsving i de seneste år. Udstillinger af etruskerfund har trukket besøgende i et antal, arkæologer ellers ikke drømmer om, og stadig flere forskere søger at løse etruskerfolkets store gåder.

Blandt de ivrigste deltagere i denne forskning er den svenske konge, som ofte tilbringer sine ferier med arkæologisk arbejde ved etruskergravene i Midtitalien. Artiklen her fortæller om disse gåder, men også om noget af det, man trods alt ved om det forsvundne folk.

at en af Europas få regerende konger, Gustav VI Adolf af Sverige, er begyndt at deltage i udgravningerne. I tusindvis af amatører og i hundredevis af højt kvalificerede videnskabsmænd arbejder nu utrætteligt på at supplere vor viden om det mest ukendte af Europas store kulturfolk.

Vor mangel på sikker viden skyldes først og fremmest, at man stort set kun har andenhånds skriftlige kilder at støtte sig på. Etruskerne havde ganske vist litteratur, men ingen af deres bøger eksisterer mere. Det længste skriftlige budskab, de har efterladt sig, er på ca. 1200 ord – omtrent hvad der kan stå på et par spalter i Samvirke. Det er bevaret, fordi det lærred, ordene er skrevet på, senere anvendtes til omvikling af en ægyptisk mumie. Denne mumie købtes engang i forrige århundrede af en oldsagsinteresseret rigmand fra Balkan og havnede i Kroatiens hovedstad, Zagreb, hvor man opdagede, at den gamle ægypter var emballeret i et etruskisk manuskript.

Det havde været endnu interessantere, hvis man havde kunnet læse teksten, men det kunne man ikke – og det kan man stadig ikke. Efterhånden har man – fortrins-

vis fra gravminder – fået samlet omkring ti tusinde etruskiske tekster sammen, men det er kun lykkedes at tyde de allerkorteste indskrifter – nogle, der består af et par ord. Ialt kender man betydningen af ca. 60 etruskiske ord (*antenna*, som er det ord, der er bevaret i *antenne*, betegnede ræen på et sejlskib). Desuden er der sandsynlighed for, at man har forstået endnu ca. 80 ord, men det er langt fra nok til, at man kan få sammenhæng i lidt længere tekster. Mærkeligt nok kender man derimod udtalen – også af ord, hvis mening ikke er tydet.

En anden af de store etruskiske gåder er, hvor dette folk kom fra. Herodot, historieskrivningens fader, fastslog i oldtiden, at etruskerne stammede fra Lydien i det vestlige Lilleasien. Deres hjemland blev, forklarer han, udsat for en så langvarig misvækst, at kongen måtte lade halvdelen af sine undersåtter udvandre under anførsel af kongesønnen Tyrrhenos. Efter megen søgen fandt de frem til det nuværende Toscana i Mellemitalien – området nord for det nuværende Rom – og slog sig ned der. Gennem hele oldtiden gentoges denne fremstilling af både græske og romerske historieskrivere, men det er dog vistnok kun en anekdote, som blot blev særlig bekvem, fordi den gav en forklaring på dette folks græske navn, tyrrhenerne. Etruskerne er det romerske navn – det, som kom til at bestå i historien, fordi det var romerne, der tilintetgjorde det etruskiske samfund og med sejrherrens tvivlsomme ret bestemte, hvad der skulle huskes om det overvundne folk. Selv kaldte etruskerne sig Rasenna eller Rasna.

Andre har ment, at etruskerne kom nordfra ned i Italien, og atter andre, at der er tale om en folkestamme, som længe havde levet i Midtitalien, og som blot på et givet tidspunkt udfoldede en næsten eksplosiv kulturel og militær kraft.

Med sikkerhed ved man i virkeligheden blot, at den etruskiske historie begynder engang i det 8. århundrede før vor tidsregning – d.v.s. på en tid, da Rom var en ussel landsby. I løbet af et par hundrede år udviklede det etruskiske folk sig til en af Middelhavsområdet stormagter. Dets område strakte sig på højdepunktet fra omkring det nuværende Neapel og op til Alperne i nord.

Noget egentligt rige med centralt styre eller blot med en fælles politik skabte etruskerne aldrig. Man må forestille sig deres samfund som en række bystater, der var samlet i et forbund, „De 12 stæder“ (hvilket *ikke* betyder, at der kun eksisterede 12 etruskerbyer). Alle byerne holdt hvert år en fælles religiøs fest, og førte

antagelig også her politiske drøftelser, men forbundet var alt i alt så løst, at de enkelte byer end ikke kom hinanden til hjælp, da tilintetgørelsen een for een truede dem alle.

I det første par hundrede år var det imidlertid naboerne, der havde mest grund til frygt. Mens Midt- og Norditaliens andre folkestammer på den tid drog i kamp som en uordnet hob bevæbnet med primitive økser, var de etruskiske soldater udstyret med svære kobberhjelme, panser, benskinner, skjolde, sværd og lanser, og opererede i tæt sluttete formationer, som først stødte på jævnbyrdige modstandere, da de langt nede i Syditalien mødte græske hære.

Det økonomiske fundament for etruskerbyerne var navnlig en dygtig udnyttelse af Toscanas naturrigdomme. Endnu kan man ved Populonia midtvejs mellem Pisa og Rom finde rester af de talrige smelteovne, med hvilke man udvandt råjern af malm fra Elba og kobber, bly, tin, guld og sølv fra Toscanas bjerge. De slaggedynger, som ligger tilbage fra etruskertiden, skønnes at udgøre 2 millioner tons. Efter oldtidsforhold har det været en enorm industri. Tilmed var etruskerne uovertrufne kunsthåndværkere og driftige handelsfolk (med hang til sørøveri, påstod grækerne) så det var intet under, at rigdommene strømmede ind til de etruskiske byer.

Den lille overklasse, som først og fremmest nød godt af velstanden, bestod dels af et aristokrati, dels af en præsteklasse, haruspexerne, som forudsagde fremtiden og plejede kontakten med de guddommelige magter ved at studere bl. a. fuglenes flugt (kom de fra venstre side, var det et godt varsel) lynnedslag og offerdyrenes indvolde.

En bleg og gusten lever i et

Størstedelen af det landområde, som i gjorde det egentlige Etrurien, er – ef italienske forhold – frugtbar jord. Etruskerne forstod også at dræne og frugtb

BOGSTAVELIG talt helt op i quizalderens kulturliv kan man følge den etruskiske påvirkning. *Antenne* er nemlig i virkeligheden et etruskisk ord. Og dog er det mere end 2000 år siden, den etruskiske statsdannelse gik under – udslettet så totalt, at det måske netop er det gådefulde slør over dette folks liv og skæbne, som har været med til at popularisere etruskerforskningen.

En helt mondæn hobby er etruskologien naturligvis blevet efter

Kong Gustav fotograferet ved udgravningsarbejde på en etruskisk gravplads nordvest for Rom. De største samlinger af etruskerminder findes naturligvis i Italien, men Glyptoteket i København har dog også en meget værdifuld etruskisk afdeling.

offerdyr betød således noget forfærdeligt, hvorimod en lever af overstørrelse varslede lykke. Under aflæsningen af varslene brugte disse præster dog også deres sunde omdømme og politiske indsigt, så fortolkningen var afpasset efter, *hvem* det var, der spurgte.

Haruspexerne var da også så ansete, at de fortsatte deres virksomhed for romernes regning længe efter, at de etruskiske byer var blevet udslettet eller undertvunget. Så sent som i året 408 efter Kr. f. tilbød haruspexerne pave Innocens I at forsvare Rom mod gotherkongen Alarik ved hjælp af besværgelser – og paven tog mod tilbudet! Der kom dog

intet ud af det, da haruspexerne i næste omgang erklærede, at besværgelserne kun ville have nogen kraft, hvis hele byen ofrede til de gamle guder. Det mente Innocens alligevel gik ud over, hvad en kristen pave kunne acceptere.

Aristokratiet var en lille og lukket klan, men den forstod i alt fald at bruge de rige indtægter med fantasi, skønhedssans og kunstglæde. Den *Mæcnas*, som gav alle senere tiders kunstmæcener deres tilnavn, var antagelig af etruskisk afstamning. Selv køkkenredskaberne i de fornemme huse var ofte virkelige kunstværker. Endog et almindeligt dørslag kunne være udformet som en smagfuld skulptur.

Hvordan småfolk og slaver har levet, ved man ikke meget om, men det har næppe været alt for godt. I nogle etruskiske landmålingsregler som er bevaret via latinske kopier, trues den slave, som flytter en skelpæl, med at guderne vil straffe ham ved at give ham en herre, der er endnu værre end den tidligere.

Den store lidenskab var sporten – d. v. s. for de flestes vedkommende at se på sport, ganske som i vore dage. Så vidt man har kunnet udlede af de bevarede malerier og andet materiale, var det fortrinsvis professionelle sportsfolk af lavere samfundslag, der gav sig af med boksning og brydning, mens aristokratiets medlemmer så til med sportslig begejstring. Skulle etruskere af finere herkomst selv dyrke sport, var det oftest hestesport. De var fremragende ryttere og hesteopdrættere. Bl. a. konkurrerede de i

væddeløb, hvor rytterne sad sidelæns på hesten og førte en håndhest ved tøjlen.

Væddekørsel med tohjulede vogne og firspand var også et yderst populært tidsfordriv. Da en etruskisk hærfører engang belejrede Rom, traf det sig så uheldigt, at tidspunktet for den store årlige, romerske væddekørsel faldt midt under belejringen. Man sluttede da en kortere våbenstilstand, for at denne etruskergeneral kunne komme til at deltage i konkurrencen. Han vandt – og fortsatte derefter belejringen.

Det var etruskerne selv, der havde skabt det Rom, som blev deres skæbne. Under deres herredømme omdannedes den lille bondeby til en moderne handelsstad. Sumpdragene mellem de syv høje ved Tiberen blev drænet og tørlagt ved hjælp af et omfattende kloaksystem, og i en af disse sænkninger anlagdes det Forum, som få århundreder senere var verdens midtpunkt. Også det vældige jupitertempel, som blev det romerske imperiums religiøse vartegn er påbegyndt af etruskerne. Det var ligeledes dem, der første gang befæstede Rom og lærte romerne grundtrækkene i den militære organisation, som lod dem knuse alle Middelhavsområdets stormagter.

Efter hundrede års forløb fordrev en revolte den etruskiske konge fra Rom, og snart var det de etruskiske byer, der kæmpede for livet. En for en blev de undertvunget, og selv da en gallisk invasionshær midlertidigt besatte Rom, kunne etruskerbyerne ikke samle sig til den fælles optræden, som havde været deres eneste redning.

Den sidste af de store byer, Volsinii ved Bolsenasøen, blev stormet af romerske legioner i 265 f. Kr. I dette tilfælde var romerne iøvrigt blevet tilkaldt af byens aristokrati, der ikke så anden udvej for at undertrykke en proletarrevolution inden for murene. Det viste sig, som så ofte senere i historien, at militær hjælp udefra er en medicin for indre vanskeligheder, der let får patienten til at dø samtidig med sygdommens helbredelse. Romerne kvalte ganske vist opstanden, men samtidig plyndrede og ødelagde de byen og tvang indbyggerne til at flytte bort. Ruinerne af denne storby er først blevet genfundet efter den 2. verdenskrig.

Det etruskiske folk døde som nation så bogstaveligt, at det mest er fra grave, vi har vor viden om det. Karakteristisk er det for så vidt, at forestillingerne om det hinsidige indtager en fremskudt plads blandt de begreber, etruskerne gav i arv til den romerske og dermed til den europæiske kultur. De engle, vore børn ser i deres billedbøger, er temmelig di-

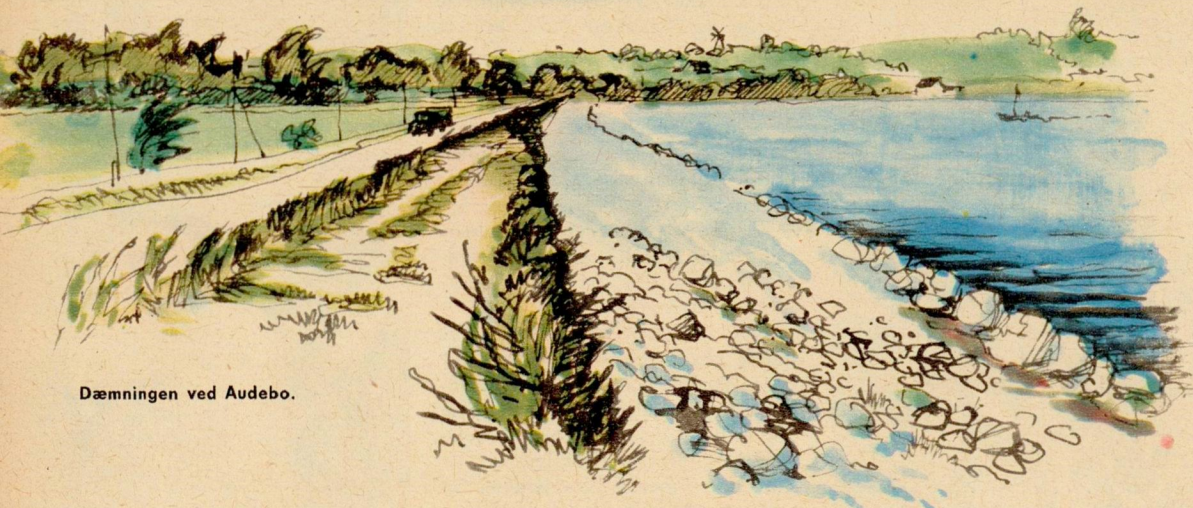
Blandt de mange hjælpere, som har bistået den svenske konge i hans arkæologiske virksomhed, har også været den danske tronfølger, prinsesse Margrethe, som efter billedet at dømme virkelig gjorde noget for at trænge til bunds i tingene (billedet øverst).

rette efterkommere af de vingede dødsdæmoner, man kan finde afbildet i de 2–3000 år gamle etruskiske grave. KAJ CHRISTIANSEN.

De sumpede kyststrækninger mellem Po og Arno. Nogle af disse egne er tyndere befolkede nu end i etruskernes velmagts-æge.

Dæmningen ved Audebo.

FRA SALTBÆK VIG TIL LAMME FJORDEN

NÅR MAN tager den gode tur fra Kalundborg til Saltbæk Vig, passerer man en klat huse, der har det sjove navn Gåsetofte. Her må i sin tid have været et stormandsæde, for vi ved fra historien, at her boede Ove Hase. Han havde også gods i Nørrejylland og var Nils Ebbesøns svoger. Men Ove Hase var ikke Nils Ebbesøns den bedste „svoger“, for som så mange andre jyske stormænd sluttede han sig til grev Gert, og da Nils Ebbeson i Randers havde dræbt den kullede greve og ville flygte, søgte Ove Hase at hindre ham deri. I folkevisen står der:

*Det var Nils Ebbeson,
han ville af byen fly;
der mødte hannem hr. Ove Haas,
han ville hannem det forbyde.*

Egnen her er så fredelig, at man ikke helt forstår, at den har været fuld af dramatik, af fortættet handling. Men den er det ikke desto mindre, og et af de sørgelige kapitler handler om udtørringen af Saltbæk Vig, som kun gav skuffelser og ruin.

For små hundrede år siden fik løjtnant H. C. Bagge, der formodentlig ligesom Dalgas efter den tabte krig i 1864 mente, at hvad udad var tabt, skulle indad vindes, kongelig bevilling på at inddæmme vigen her i Odsherred norden for Kalundborg. Man regnede med at vinde 1300 ha agerland, ja måske meget mere. Den patriotiske løjtnant ville gøre landet et helt grevskab større.

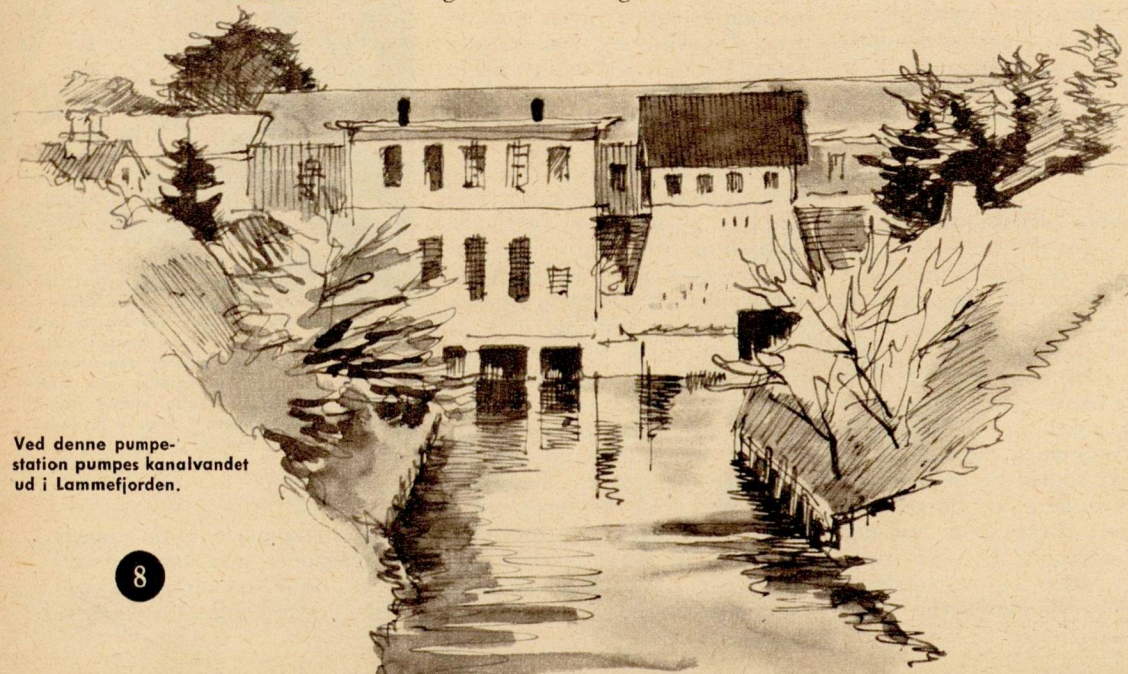
I *Illustreret Tidende* for året 1868 har man en reportage, skrevet af en medarbejder, som har besøgt inddæmningsarbejdet ved Saltbæk Vig. Han fortæller, at 500 mand arbejder på dæmningen mellem Alleshave og Store Vrøj, de kører tusinder af kubikfavne jord ud for at fylde vigens gab, og over jorden anbringer man et fletværk af siv, der rammes fast med pløkke. Derefter bygges der dæmning fra Store Vrøj og Lille Vrøj til „Mulen“, ialt drejer det sig om en dæmning på flere kilometer. Han beretter om arbejdernes liv, som er strengt og primitivt. Ganske vist har en foretag-

som mand fra Kalundborg indrettet to store træskure til „restauration“ og „hotel“, men restaurationen er kun et marketenderi med lange borde og bænke, og hotellet en sovesal, hvor børsterne ligger så tæt som lus på en tjærespån. De fleste af dem bor forøvrigt i hytter af gamle brædder og tang, som de selv har flikket sammen. Mellem børsterne er firs tyskere (formodentlig digearbejdere), og journalisten fremhæver, hvor smukt de teer sig. De tilbringer deres aftener med at danse med hinanden til harmonikaspil, mens danskerne drikker tæt, og gilderne på lønningsdagen ender i regelen med forrygende slagsmål.

Man sled med dæmningen om sommeren, men om vinteren tog havet det hele. På samme måde gik det næste år. Langt om længe fik man vigen lukket, sluserne var bygget, og man tog fat på kanalerne. Der blev bygget maskinhus og pumpestation, og vigen var faktisk tørlagt på nær 40 ha. Men så var pengene brugt, og det lykkedes ikke løjtnanten at skaffe tilstrækkelig kapital. Man havde helt glemt at undersøge havbunden, og det viste sig at være ringe, næsten udyrkelig jord, sandet og stenet. Dæmningen tværs over vigen er der stadig, og vigen er nu en indsø. Kun et par hundrede hektarer af den jord, som det lykkedes at tørlægge er under plov, resten bruges til græsning for ungkvæg, heste og får.

Men en egen vild og mærkelig natur er det. På den lange spadseretur over dæmningen møder man ikke et menneske, inde i vigen ser man søen med dens sivskove og elletræer. Her er et lystigt fugleliv. Træk af sangsvaner går over ens hoved, og helt inde i bunden af søen, lige overfor en lille lund med det sære oldtidsnavn Snevris, har søfuglene deres rugesteder på en lille holm. Efter sigende holder mågerne til i den ene ende af holmen, klyderne i den anden og ternerne midtpå. Det er tre fuglerepublikker, som lever i fredelig sameksistens. I den del af vigen, som ikke er inddæmnet, ligger pramme og vugger i det svage bølgeslag, vandet er ganske lavt og fuldt af store sten. Ude over havet ses den dejlige lille ø Nekselø og længere ude Sejrø.

Går man længere mod øst langs stranden, kommer man forbi Alleshavens frugtbare marker til

Ved denne pumpestation pumpes kanalvandet ud i Lammefjorden.

Udsyn over den inddæmmede Lammefjord.

Vesterlyng ved Havnsø. Her er klitter og forblæste fyrretræer og hede med enebærbuske. Og snart ser man Dragsholms tunge mure og Fårevejles kirke, der ligger så højt, at den ses milevidt fra det flade land, der før var Lammefjordens bund. Tidligere var der sejlads på fjorden helt til Fårevejle, fiskerbåde og småskuder havde havn her, hvor nu lærker bygger rede.

Med Lammefjordens udtørring gik det lykkeligere end med Saltbæk Vig. Det var den slesvigske diggreve Grove, som først ud-kastede planen, men det var baron

og til at begynde med – det blev da fortalt – var egnens folk så bange for dem, at mange sov med jagtgeværet ved sengen om natten. De var slemme til at svire og slås, men ellers var de skikkelige nok og hverken tyve eller røvere. Og bestille noget kunne de jo. Min far arbejdede en tid ved dæmningen, og han har senere tit fortalt, hvordan han næsten kravlede hjem ved fyraftenstid, så hårdt holdt det at følge med i børsternes tempo...

Dæmningen ved Audebo er 2260 meter, og der blev brugt 80.000 kubikfavne fyld til den.

Fårevejle kirke er Lammefjordens vartegn.

Zytphen-Adeler til Dragsholm, dengang baroniet Adellersborg, som gennemførte den. I 1872 fik han koncession på udtørringen og fik dannet et selskab til Lammefjordens tørlægning med en efter den tids forhold meget betydelig kapital på 1.382.000 kr. Det var et arbejde, der tog år og bragte skuffelser. Men det endte med sejr. Halvt hundrede kvadratkilometer gammel fjordbund er nu godt og frugtbart landbrugsareal.

I nærheden af Audebo falder jeg i snak med en gammel mand, hans far var fisker og havde haft sine åleruser, hvor der nu gror roer og havre.

„Min far og de andre fiskere var ikke glade for udtørringen,“ siger han. „For der var et godt ålefiskeri på det lave vand, men til gengæld gav udtørringen jo meget arbejde, og mange småfolk fik jord og blev selvstændige.“

„Købte børsterne også jord?“ „Nej, det var farende folk,“ siger den gamle. „De blev trukket til af arbejdet og forsvandt, når det var gjort. Det var vilde karle, nogle af dem i hvert fald,

Det var hårdt arbejde, og her blev svedt og bandet og raset. Men tomme for tomme sank vandet, pumpeværkerne tømte det ud, kanalerne drænedet, og lidt efter lidt kom den våde fjordbund til syne. Nyt agerland var taget fra havet, den gode herremand Zytphen-Adeler og de vilde børster havde erobret det. Og det lykkelige var, at en hel del af Lammefjordens bund var frugtbar jord, ikke sand og sten som Saltbæk Vigs. Af de 3700 hektarer, som man i 1877 havde tørlagt, var 1500 god dyndjord. Den vundne jord blev udstykket i forholdsvis små lodder, så her blev plads til mange nye hjem.

Hvad udad tabes må indadvindes. Øvre i Jylland var man midt i kampen med lyng og hede, klitterne blev beplantet med marehalm for at standse sandflugten, rækker af bittesmå fyrretræer strakte sig, hvor der før kun var lyng eller græsning for et par får. I dag er de susende fyrreskove. Og hvor der før lå elendige hytter, ligger nu solide gårde mellem læhegn og plantager. Der blev arbejdet hårdt og sejt i Danmark i de år, og Lammefjordens tørlægning var et af resultaterne.

Kanalerne går som efter en lineal gennem det erobrede land, men omkring sletten bølgende smukkeste, sjællandske landskab. Her ligger den skovklædte Vejrhøj, Sjællands højeste „bjerg“ med den kønne udsigt over Nexelø- og Sejrbugten, hvis vande deles af Ordrup næs. Over egen ruger de to gamle huse: Dragsholm og Fårevejle kirke. Dragsholm menes at være et af landets ældste bygværker, dets historie går tilbage til den tidligste middelalder. Den tilhørte i sin tid Roskilde bispestol. Under grevens fejde var borgen den eneste på Sjælland, som ikke var i grev Christoffers hænder, ikke engang hans drabelige befalingsmand på Kalundborg slot „lange Henrik“, kunne erobre den. Efter reformationen blev Dragsholm kongeligt len og statsfængsel, senere adelsgoods og baroni, og nu er det meste af jorden udstykket, og slottet er herregårdspensionat. Men der er en egen dyster stemning over den store, tunge bygning. Underligt er det ikke, at spøgelser driver deres spil i de gamle sale. Der høres suk og klage fra de fordums fangekældre og slæbende skridt på trapper og i korridorer. Hvor skulle det mon spøge, om ikke her?

De mange små brug, både dem, der er udstykket fra Lammefjordens bund og fra Dragsholm, er veldrevne, og er jorden nogle steder for mager til at avle korn, kan der gro kartofler. Og den gamle havbund er god til dyrkning af asparges.

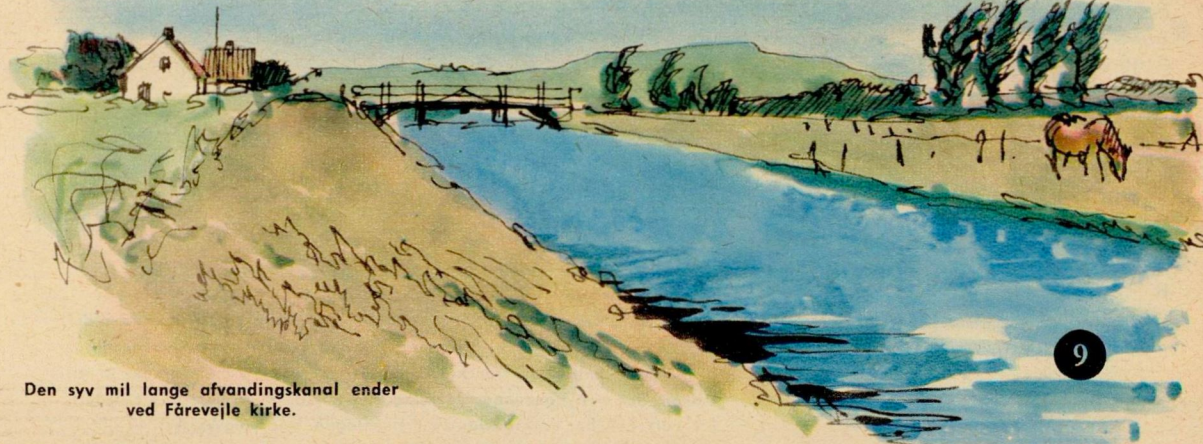
Jeg besøger et husmandssted, der er udstykket fra Dragsholm. Det er velpasset, husmanden har traktor og malkemaskine, og jeg spørger, om en lille gård kan bære udgifterne til mekaniseringen.

„Det bliver den nødt til,“ siger husmanden med et smil. „For både min kone og jeg er blevet så stive i ryggen, at der må mekanik til at hjælpe med arbejdet. Vi har lagt meget arbejde her, før vi fik en lille gård ud af det.“

Han fortæller, hvordan han fik jorden her ved lodstrækning, da en del af Dragsholm gods blev udstykket til statshusmandsbrug.

„Da jeg kom hjem til min kone, sagde jeg til hende: Det er ikke et landbrug, vi har fået, men et vandbrug, og det var ikke helt løgn, for halvdelen af jorden stod under vand. Det var et hårdt slæb at afvande og dræne, og penge kostede det – vi havde ikke for mange af dem. Tilmed gik godsets gamle hovedige tværs over marken, og jeg måtte flytte det sten for sten...“

I Fårevejle kirke ligger jarlen af Bothwell under glaslaget i sin kiste – hvis det da er ham og ikke hans landsmand og dødsfjende John Clark, som også var fange på Dragsholm. Da han sad i sit fængsel i Dragsholms tårn kunne han se ud over fjorden med dens både og skuder. Hvis han vågnede til liv i dag, kunne han ikke kende landet igen. Og måske ville den gamle bandit undre sig over, at den velstand, som han nu så for sine øjne, er skabt af efterkommere af de trælbandne bønder, som man ikke gjorde sig den ulejlighed at sætte i et fangetårn, hvis de fældede et stykke vildt på deres egen mark, men simpelthen klynkede op i den nærmeste galge.

Den syv mil lange afvandingskanal ender ved Fårevejle kirke.

ALT KAN KØBES - ALLE KAN

Med magasin Anvas flytning til National-Scala komplekset, med Stilman-magasinerne nye organisations-struktur, Fox-magasinerne selvstændige, lokale stilling, samt nye, uafhængige brugsforeningsvarehuse i Rønne, Holbæk og Nakskov, vil brugsforeningsbevægelsen i indeværende år være stærkt præget af varehusproblemerne.

Der findes nu fire forskellige organisationstyper på varehuse, nemlig:

- Selvstændige, lokaltejede varehuse, som er oprettet i København (magasin Anva), Rønne (BF-magasinet), Holbæk (magasin Norita).

- Stilman-magasinerne, der er filialer af Varehusforeningen af 1957, som 1. oktober 1957 overtog de hidtidige FDB påklædningsmagasiner.

- En enkelt brugsforening (Nakskov) har udvidet sit butiksnæ net med et varehus, der kun forhandler til foreningens medlemmer.

- Fox skotøjsmagasinerne landet over er nu omdannet til selvstændige, lokalt ejede enheder. Flere af magasinerne er fra begyndelsen fremstået i denne skikkelse, mens resten er overgået fra FDBs eje til de lokale selskaber.

Hvordan skal disse varehuse fungere i praksis? Læs herom i denne artikel.

ALENE på grund af sin størrelse og sin fremtidige beliggenhed i hjertet af København tiltrækker magasin Anva sig opmærksomhed, når talen er om brugsforeningernes varehuse, selv om indsatsen på Bornholm med det ny-opførte BF-magasin eller i Holbæk med magasin Norita, kan være lige så stor, når hensyn tages til det marked, der skal betjenes.

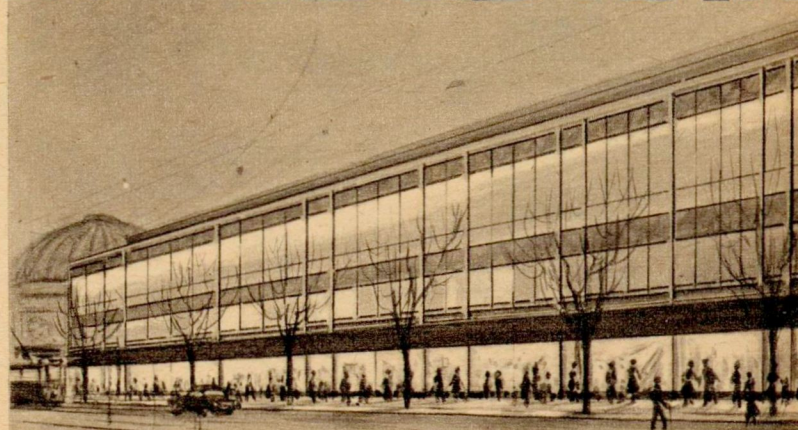
Anva får sin nye skikkelse ved, at de gamle restaurantlokaler i etablisementet National-Scala omdannes til formålet. Ombygningen har været meget omfattende. Alle gipsengle og cementsfinkser er hugget bort, glas og rustfrit stål er brugt i den udstrækning, det er moderne i dag. I huset er skabt to salgshaller, hver omkring 2500 kvadratmeter store (altså som en halv fodboldbane), og desuden en mellem-etage.

Butiksmøbler i helt nyt snit skal tages i anvendelse i salgsløkalerne, og så enkel og let er denne møblering, at „afdelingerne“ uden noget som helst opbud af snedkere og elektrikere kan omdannes fra dag til dag efter de forskellige varegrupper „sæsoner“.

Nu er det ikke møblering eller tekniske raffinementer, man skal beundre i et varehus, men derimod *varerne*, og et varehus er et gennemorganiseret marked. Og som på det rigtige marked, er der heller ikke i et varehus nogen ende på det, man kan købe. Alt, hvad der kan nævnes af nødvendige ting i familiernes tilværelse kan fås: beklædning fra yderst til inderst, redskaber til brug i hjemmet, til sport og til hobbydyrkelse.

Vel er et varehus et marked, men der er system i alt, og en

uskreven, men af alle varehuse strengt overholdt lov bestemmer, hvordan varerne præsenteres for publikum. „Loven“ angiver for eksempel, at alle de varer, der frister det kvindelige publikum mest, skal anbringes der, hvor kunderne så at sige falder ind i varehuset. Anva overholder i sin nye indretning denne lov lige så alvorligt, som også det nye bornholmske varehus gør det, og derfor finder man trikotage, lingeri, parfumeri, papirvarer, lædervarer, ure og moderne husholdningsredskaber i Anvas stueetage. En mellem-etage byder på fodtøj, møbler og sportsudstyr, og i anden etages salgshal i det nye Anva findes børne-, dame- og herrekonfektion foruden boligudstyr. Endelig kan

ANVA. Hvor københavnere i årtier havde deres yndlingscafé og varieté, ligger nu en lav, moderne bygning på Vesterbro, domineret af stål og glas. Det nye magasin Anva præsenterer københavnere for en af de længste vinduesudstillinger i byen. Mod Vesterbrogade (til højre i billedet) placeres en af indgangene, og omkring denne er vinduerne trukket ind i huset, så man kan glæde sig over de udstillede varer uden at blive forstyrret af den travle gadetrafik.

man i et cafeteria i denne etage hvile ud over en kop kaffe.

Hvornår lukker det nye Anva op? Man er nu inde i ombygningens sidste og afsluttende fase og kan overskue disse arbejder så vidt, at man har sat åbningsdagen til 15. april.

Samtidig sker der også noget i Rønne. På byens store torv lukkes glasdørene op for BF-magasinet, de bornholmske brugsforeningers smukke varehus i fire etager. Som Anvas stueetage vil også BF-magasinet stueetage appellere stærkt til det kvindelige publikum. Men i BF-magasinet finder man ialt fire etager med salgsløkalere. Under stueetagen bliver der

husholdningsartikler og isenkram, på førstesalen børne-, dame- og herrekonfektion, på andensalen boligudstyr. Skotøjsafdelingen forbliver i det hidtige Fox-magasins lokaler, men disse er nu forenet med BF-magasinet stueetage til en helhed. Vareområderne bliver således i det store og hele ens i det nye Anva og i det nye BF-magasin i Rønne, kun i størrelsen af salgsløkalerne er der forskel. En anden forskel er den, at der ikke indrettes cafeteria i BF-magasinet. Da man på tegningerne havde opridset alle de salgsafdelinger, man gerne skulle have anbragt i magasinet, var der ikke en kvadratmeter tilbage at indrette cafeteria på.

Disse to varehuse har en lillebror i Holbæk, varehuset Norita, der tidligere var FDBs påklædningsmagasin. Norita er et velforsynet varehus og godt besøgt af forbrugere fra Holbæk og omegn. Allerede i de første måneder af sin nye tilværelse havde magasin Norita en betydelig fremgang i omsætningen.

Er der end forskel i størrelsen på de tre varehuse, er der dog omtrent lighed i deres organisatoriske opbygning. De ejes alle tre af andelsselskaber, der er dannet af brugsforeningerne i den by og egn, de betjener, og FDB har andel i dem alle. Anva er desuden også andelshaver i Norita.

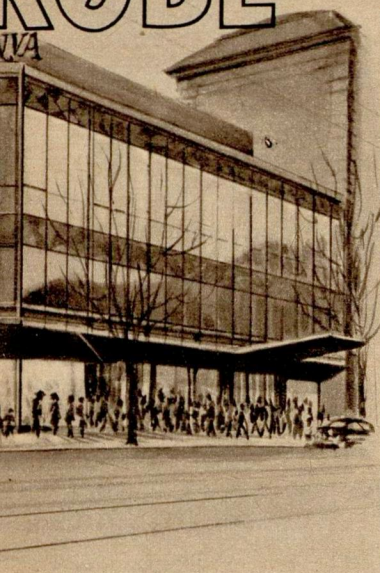
Det organisationsskema, som repræsenteres af Anva, BF-magasinet i Rønne og Norita i Holbæk, er det ene af de tre, der nu er bragt i anvendelse ved løsningen af brugsforeningernes varehusproblem. De to andre systemer er:

ANVA. Rene linjer og lette butiksmøbler vil præge salgsløkalerne i det nye Anva. Hvelvingen i stueetagen (til højre i billedet) medvirker til at give lokalet indtryk af stor højde, og denne virkning understreges af en balkon, der er bygget langs ydervæggene (ses bl. a. til venstre i billedet). Fra balkonen har man udsigt over stueetagen, små salgskiosker vil naturligvis blive indrettet på balkonen.

KØBE

for at komme i de nye Stilman-magasiner, og de tager dem i besiddelse som deres egne, hvad de jo også er.

Endelig skal selvejsystemet i Nakskov omtales. *Lollands Tidende* udmaled sig i en lederartikel verdens ende nær, da Nakskov Brugsforening overtog en manufakturforretning og omdannede den til varehus under navnet *Brugsens Varehus*. Dette nye magasin er „lukket“, idet der kun handles med Nakskov-brugsforeningens heldigvis mange medlemmer. Her kan de tilfredsstille deres behov af beklædning og boligudstyr, ganske som de køber deres kolonial i kolonialafdelingerne og kød i brugsens kødbutikker. Hvor man end handler i Nakskov-brugsens butikker, ydes der dividende på købene. Magasin Anva udbetaler ligeledes dividende en gang årligt og yder denne til alle købere.

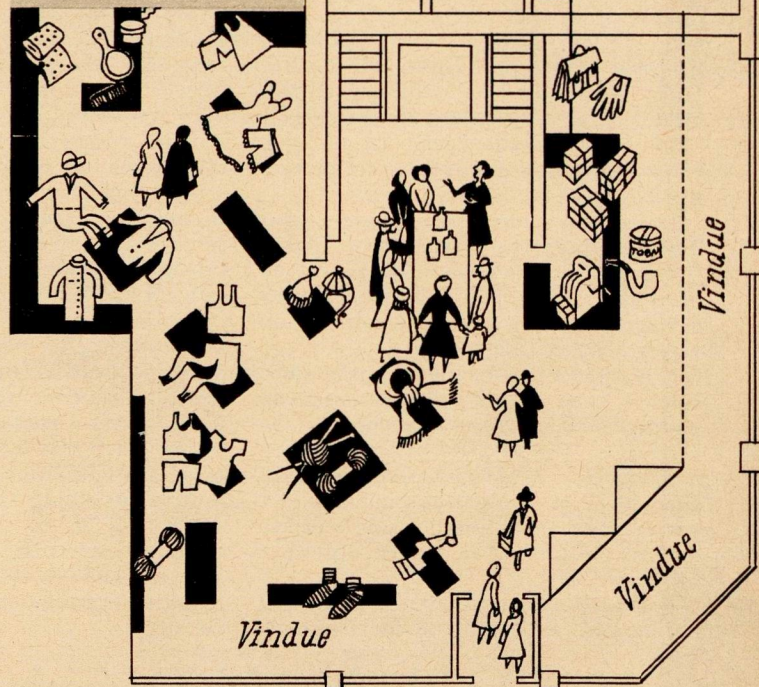
Fox-skotøjsmagasinerne hører også med i denne skildring, fordi de repræsenterer en bemærkelsesværdig udvikling med oprettelsen af lokalt ejede skotøjsbutikker. Mange steder har man set disse lokale andelsselskaber, dannet af en interesseret kreds af brugsforeninger, og åbnet i den købstad, der er centralt beliggende for kredsens. De af FDB ledede Fox-magasiner er nu alle overgået i lokale andelsselskabers eje. Meget moderne butiksindretning er taget i brug ved indretningen af Fox-magasinerne, og videst er man gået i indretningen af Fox-magasinet i Roskilde. I denne butik er kunderne helt befriet for at se de triste reolvægge med skotøjsæsker i hobetal. Æskerne er gemt af vejen, men i de smukke omgivelser virker det udstillede fodtøj des mere tiltrækkende.

De ti Fox-skotøjsmagasiner er hver for sig selvstændige enheder, ledet efter det lokale selskabs direktiver. FDB er andelshaver i alle Fox-magasiner og har desuden oprettet et konsulentkontor for skotøjssalget i Fox-magasinerne, ledet af en ekspert på dette vareområde.

BRUGSENS VAREHUS. Nakskov Brugsforening tæller over halvdelen af byens familier som medlemmer og har derfor ganske enkelt oprettet et varehus for at kunne betjene sin store medlemskreds med beklædning og boligudstyr. Varehuset ligger smukt på byens hovedstrøg og er en god reklame for den store brugsforening.

BF-MAGASINET. To tredjedele af Bornholms brugsforeninger har sluttet op om tanken om varehuset på torvet i Rønne, man håber, at de resterende foreninger kommer med i selskabet før åbningen, så hele øens brugsforeningsbevægelse vil stå bag det store projekt.

BF-MAGASINET. Hele facaden mod torvet (nederst i billedet) består af glas. Meningen er den, at vinduerne skal være så enkelt pyntede, at alt kan fjernes om aftenen, så butikken bliver een stor vinduesdekoration, man kigger ind i. Planen viser, hvad man regner med med at tilbyde forbrugerne i magasinets stueetage. Øverst til højre ses skotøjsafdelingen, Fox-skotøjsmagasinet, der forenes med BF-magasinet stueetage. Midt i lokalet er der nedgang til underetagen og opgang til de to andre etagers salgslokaler. Til højre (i tegningen) for trappen bliver der pakkekiosk og chokolade- og tobakskiosk.

STILMAN. I elleve byer har forbrugerne deres egne varehuse, Stilman-magasinerne, der er filialer af Varehusforeningen af 1957. Overalt er der glæde over, at magasinerne er „åbne for alle“, og dette billede fra Stilman-magasinet i Aalborg viser, at allerede før juletravlheden satte ind, var der trængsel i lokalerne.

Opfordring til forbrugere - og invitation til fabrikanter

ET STÆRKT **NEJ!** TIL „VÆRDIKUPONER“

SELV OM statskassen blev smækket hårdt i for tanken om et varedeklarationsnævn, er denne for forbrugernes nyttige institution alligevel trådt ud i livet. De ti organisationer, der stiftede nævnet, herimellem Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger og Danske Husmødres Forbrugerråd, har lovet at bidrage til dets virke i tre år – til hvilken tid Varedeklarationsnævnet skulle kunne stå på egne ben – og to store fonds har ydet betydelige bidrag til nævnets etablering.

Dansk Varedeklarationsnævn skal hjælpe forbrugerne derved, at det virker for en frivillig anvendelse af oplysende mærkning på varerne i detailhandelen, og mærkerne skal angive vareindhold og vareegenskaber. Nævnet skal også sørge for, at varedeklarationerne er ensartede udformet, samt at der opstilles ensartede standardmetoder for afprøvningen af varerne.

Arbejdet i varedeklarationsnævnet er allerede begyndt, og virksomheder, der ønsker deres varer forsynet med nævnets deklarationsmærke, er blevet opfordret til at melde sig.

Forbrugere, detailhandlende, håndværk og industri er blandt varedeklarations-

nævnets medlemmer, og fem af de elleve er kvinder. Forbrugerrådet er repræsenteret af cand. polit. *Lis Groes*, FDB af laboratorieførstander, dr. techn. *J. Bielefeldt*, Statens Husholdningsråd af fru *K. Harrekilde Pedersen* og Arbejderbevægelsens erhvervsråd af fru *Ella Olsen*. Nævnets formand er professor *K. E. Bredahl Sørensen*.

Uden forbrugernes absolutte krav om, at de varer, der produceres og tilbydes til salg, er mærkede med angivelse af vareindhold og -egenskaber, er nævnets virksomhed fremtidsløs. Men mon ikke forbrugernes tilslutning til tanken om deklarationer på varerne kommer af sig selv?

Forbrugerne kan støtte nævnets arbejde ved at efterspørge varer, der er forsynet med varedeklarationer. Derved tvinges fabrikanterne til at sørge for at få deres varer forsynet med nævnets mærke, og handelen skal også nok vide at følge med, så den kan tilbyde de mærkede varer.

Med tilslutning fra forbrugernes side, fra handel og fra fabrikanter, vil varedeklarationsnævnets arbejde kunne opnå at få den samfundsmæssige værdi, som de stiftende organisationer har tilsigtet med nævnet.

SÆBEFABRIKKEN *PERSIL* har atter drysset „værdikuponer“ ud over hele landet – en krone til hver husstand. Meningen er den, at husmoderens køb af en pakke Persil skal billiggøres med en krone. De handlende, som naturligvis risikerer at få en del af de uddelte „værdikuponer“ i pengekassen i stedet for rigtige kroner, får kuponerne indløst hos Persil, hvis hensigt med gavmildheden er at øge salget af sit produkt i en periode, mens konkurrenterne samtidig hindres i salget af deres vaskemidler.

„Værdikuponsystemet“ er ingen god reklame. Alle har været enige om at for-dømme systemet som middel i konkurrencekampen, hver gang „værdikuponerne“ har været uddelt, men Hovedstadens Brugsforening har nu som den første af alle sat sig op mod „værdikuponerne“. Da HB fik nys om, at Persil ville fordele „værdikuponer“, meddelte foreningen, at den kun ville modtage kuponerne, når medlemmerne i stedet for Persil købte en pakke af FDBs *Blenda* (som så kom til at stå køberen i 35 øre pr. pakke, mod Persils 68 øre under samme betingelser).

Denne handel bliver et tab for HB på en krone pr. kupon, idet kuponerne naturligvis ikke præsenteres Persil til indløsning. HBs modstand mod at deltage i legen med „værdikuponerne“ er ikke ensidigt rettet mod Persil, hvad man også har oplyst firmaet. Ganske samme stilling vil Hovedstadens Brugsforening indtage, når andre sæbefabriker finder på at ville benytte denne uheldige reklameform.

Mon ikke forbrugernes flertal godkender HBs aktion mod „værdikuponer“?

9500 KRONER I 23 PORTIONER er uddelt af Anvafonden til trængende, veltjente funktionærer, der har haft tilknytning til ejendomsselskabet National eller etablisementet National-Scala. Dette er den første uddeling af Anvafonden, der med 200.000 kroners grundkapital oprettedes på initiativ af den svenske brugsforeningsleder, direktør *Albin Johansson*, da Nordisk Andelsforbund solgte ejendomsselskabet National til FDB og HB.

FANTASTISK VÆGT. De svenske brugsforeningers vægtfabrik i Eskilstuna har bygget en vægt med fantastiske evner. Den kan med et hulkortmaskineri og et utal af elektroniske rør, skrive ordresedel, regne priser ud, udføre lagerregnskab og andre bogholderimæssige arbejder, når blot man anslår et kodenummer på vægtmaskinen samtidig med at afvejningen af en vareportion til en bestemt kunde påbegyndes. *Samvirke* har ved en tidligere lejlighed skildret denne vægt, og nu har Hovedstadens Brugsforening planer om at anskaffe sig vægten til tjeneste i fedevarefabrik, kaffelager og ostecentral.

TVÆRSNIT AF ET LIVS ARBEJDE

RANDOLF ARNESEN, det norske brugsforeningsblads redaktør gennem 29 år (indtil 1948, da han trak sig tilbage) er kendt i hele Norge fra Nordkap til Stavanger, samt i talrige danske brugsforeninger, hvor han har holdt foredrag. På den norske fællesforenings forlag er nu udsendt en bog med et tværsnit af hans artikler: *Fra Arnesens Penn*, spændende fra 1923 til afskedsartiklen i 1948. Randolph Arnesen var aldrig bange for at sige tingene lige ud, og fandt han, at et eller andet var galt, sagde han det gang på gang, til tingene var rettet. Kamp gik han ikke af vejen for, men han glemte aldrig, at det var brugsforeningsbevægelsens vækst og fremgang, der var målet for hans kamp.

Man får forresten også et billede af hans iltre „tvillingebror“ -dolf. Under dette forfattermærke skrev Randolph Arnesen årene igennem små, satiriske artikler, som hans læsere satte stor pris på. Så vittige var de, at Randolph Arnesen i besættelsens første år gang på gang måtte møde op hos det tyske politi for at forklare, hvad der egentlig var morsomt i artiklerne. Tyskerne forstod ikke, hvad hele Norge lo ad, men til sidst fandt de dog ud af, at det var bedre, at -dolf fik ferie. I 1945 begyndte -dolf igen at skrive og

Redaktør Randolph Arnesen ved sit arbejdsbord.

kastede sig sammen med Randolph Arnesen ud i en vældig kamp mod „kvoteadelen“, de mennesker, der skaffede sig store varetildelinger i kraft af et tilfældigt stort køb i et tilfældigt år.

Begge skribenter har det været værd at kende, og danske brugsforeningsfolk, der har kendt Randolph Arnesen, vil med glæde kunne genopfriske bekendtskabet med ham i denne bog.

ÅR mellem søm og kaffekander og elleve tusind andre ting

DIREKTØR *Axel Christensen* har haft indflydelse på, hvordan hundredtusinder af danske hjem og bedrifter er udstyret med kaffekander og stegepander, spisestel og gulvspande – og 11,000 andre ting. Så mange forskellige artikler fører man i FDBs isenkram-afdeling, hvor Axel Christensen den 14. januar kunne fejre 50 års jubilæum efter at have tjent sig op ad hele rangstigen fra lærling til leder.

69 numre i lange piber

Tallet 11,000 er endda udtryk for en betydelig rationalisering i årene efter den sidste krig. I „de gode, gamle dage“ var udvalget meget større. Lige før den 2. verdenskrig handlede FDB således med 24,000 forskellige isenkramartikler, og det er faktisk en hel epokes kulturhistorie, Axel Christensen kan mane frem blot ved at læse op af de gamle isenkramkatalogers tørre tilbud om varer, som nu er gået bag af dansen.

De 50 år er f. eks. barberbladets tidsalder. Barbermaskiner kom først i handelen et par år efter at Axel Christensen som 16-årig lærling havde tiltrådt sit arbejde på isenkram-hovedlageret, der dengang lå i Århus. Til gengæld kunne man tilbyde en halv snes forskellige modeller i barberknive. Nu, ved 50 års jubilæet er den hånddrevne barbermaskines og dermed barberbladets æra ved at løbe ud – mens isenkramafdelingen i stedet kan notere et salg af el-shavere i tusindvis.

– Vi havde f. eks. også 204 numre i kaffekander, sukkerstel etc. af *nikkel*, siger jubilaren. De er jo helt forsvundet nu. Vi havde 35 forskellige kørepiske (mod 4 i vore dage), 69 numre i lange piber (mod 1 i 1958) og 7 numre i natlamper – ja, det er så længe siden, at de samme natlamper nu kan sælges igen i antikvitetsforretninger.

Og priserne! Det siger måske ikke så meget i dag, at man dengang kunne købe et servantestel i 4 dele for 4 kroner. Men en kødhakkemaskine er praktisk talt det samme i dag som i 1908. Den koster bare 32 kr. mod 3,40 kr. dengang. En skurebørste, som nu koster 90 øre, kunne fås for 18, fajancekopper førte vi – i et udvalg på 95 numre – til priser fra 20 øre pr. par, og porcelænskopper til det dobbelte ...

Det var dengang en FDB-lærling havde en daglig arbejdstid fra 7,30 til 18, hvor-

efter han skulle i handelsskole fra 20 til 22 de fem aftener om ugen.

– Megen fritid gav det jo ikke, indrømmer Axel Christensen, men hvad – på Mors, hvor jeg først havde været lærling i en brugsforening, strakte arbejdstiden sig som i alle landbrugsforeninger fra kl. 7 til kl. 20, undtagen om lørdagen, hvor den varede til 22 – og vi havde dog alligevel lyst til at gå til gymnastik bagefter.

Siden 1908 er FDBs isenkramomsætning forøget fra 2,4 til 67 millioner kr. Det vil sige, at hvert brugsforeningsmedlem gennemsnitligt køber isenkram i brugsen for godt 150 kr. om året.

– Men vi glemmer skam ikke for de store tal, at det er den enkelte husmoders kaffekande, det drejer sig om, siger Axel Christensen. Vi har netop lagt vægt på, ja, vi er vel pionerer i arbejdet med at få forbrugsvarer frem, der svarer til kravene fra husholdningsrådet og de husmoderorganisationer, vi samarbejder med. Vi kan bare ikke nøjes med *kun* at føre de ting, denne sagkundskab siger god for. Når vi viser en kunde en stegepande og siger: *Den er anbefalet* og har de og de egenskaber, kan det jo være, at kunden svarer: Det er meget godt, men indtil videre må jeg nu klare mig med en af dem til 6 kr. Havde vi den så ikke, gik hun blot hen i en anden forretning. Desuden *kan* der jo være husmødre, der ligefrem foretrækker en af de gammeldags stegepander, fordi de har vænnet sig til den. Det gør min egen kone f. eks. ...

Lærlingens ærefulde hverv

FDB var kun 12 år gammel, da Axel Christensen meldte sig til arbejde i Århus og blev indlemmet i „sjakket“, det hold på 4-5 mand, som modtog og udpakkede nye varer og som var kendt i hele bydelen, fordi dets medlemmer altid bevægede sig i gåsegang, når det skulle ud i byen og modtage en varesending. På kontoret og lageret mødte han næsten alle mændene af FDBs første generation, og han kan endnu genkalde den ærefrygt, der fyldte en lærling, når det blev betroet ham at ledsage FDBs første formand, *Severin Jørgensen*, ud på prøvelageret for at opnotere hans bestillinger.

Det var en levende afdeling at komme ind i, ledet af folk, der nok kunne sætte en ung mand i gang, og selv nu, efter de

- × 1 Hængelampe, komplet, med 10-delt skærm og 10-delt skærm pr. Stk.
- × 2 do. komplet, med 30-delt skærm og 10-delt skærm
- × 1 Baandjernstel med presseb. Kurv og For-ringer til Blitz eller Daglamper 30-broncerede eller lakerede, sorte med klipper

Ung, fremadstræbende forretningsmand årgang 1910. Axel Christensen fotograferet ved den tid, da han blev udlært og steg til en månedlig løn af 75 kr. Det lille billede herunder viser direktør Axel Christensen fotograferet 1958.

50 år sker der så meget på dette vigtige vare-område, at det kniber for isenkramchefen at få tid til et jubilæumstilbageblik. Fremtiden, nye forbedringer af forsyningsapparatet og varesortimentet, er vigtigere.

– I de idylliske dage i 1908 gik min chef, direktør *Brask*, hver eftermiddag i byen og drak kaffe med en af sine bekendte. Det havde en afdelingsleder tid til *dengang*, siger Axel Christensen med et smil, der vistnok dækker over, at han bedst kan lide at have travlt.

– De 50 år har været en lykkelig tid med mange interessante opgaver og med et godt samarbejde til alle sider, tilføjer han mere alvorligt. Det, jeg først og fremmest føler, når jeg ser tilbage, er taknemmelighed over at have fået lov at medvirke i brugsforeningsbevægelsens betydningsfulde udvikling. Mit ønske er, at den vil fortsætte efter de gamle, prøvede grundprincipper, men tilpasset efter fremtidens forhold og vilkår.

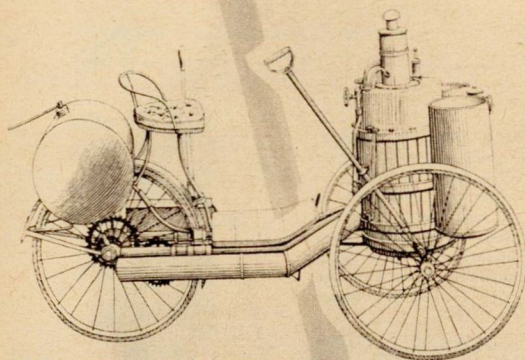
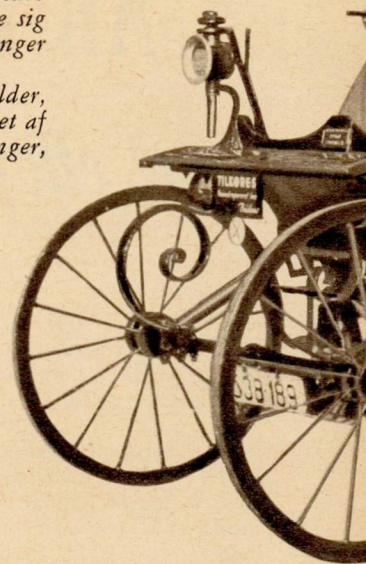

Fra bilens familie- album

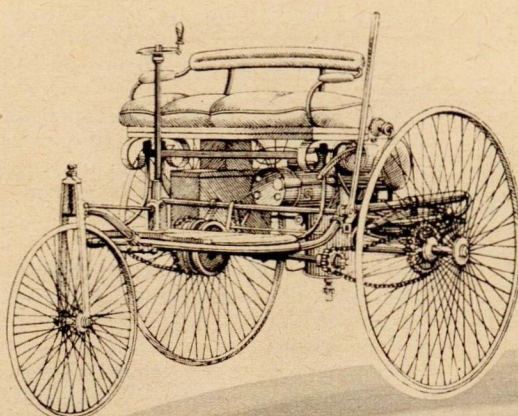
At studere gamle biler er omtrent som at blade i familiens foto-album fra forrige generation. Glad genkendelse og søde minder fylder ældre medborgere, mens ungdommen ikke rigtig ved, om den skal more sig over det latterlige antræk eller undres over, at så kuriøse fremtoninger har kunnet udvikle sig til livskraftige væsener.

Det er bil-familiens liv og vækst gennem et menneskes levealder. Det danske Forlag skildrer med bogen „Biler 1885 til nu“, skrevet af Bent Mackeprang og illustreret af tegneren Poul Høyrup. De tegninger, vi har lånt til siderne her, viser fortrinsvis familie-medlemmer, der „blev til noget“ – 1958-dagligdagens kendte bilmærker som de så ud i deres første år – men den, der læser bogen, vil opdage, at heller ikke her er de mere mislykkede eksistenser de mindst interessante.

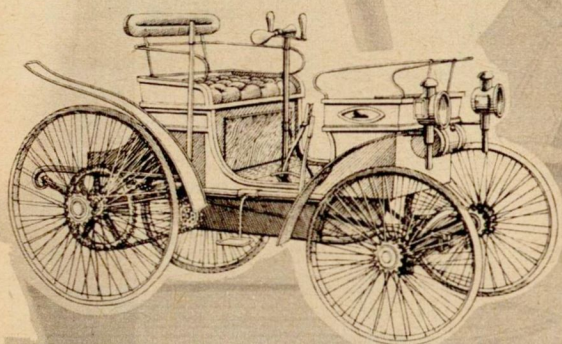
Skønt Danmark aldrig har haft meget at skulle have sagt inden for bilindustrien, ejer vi dog en køreklar, danskbygget bil fra 1886. Det er Hammelvognen bygget af Hans Urban Johansen og nu anbragt på Teknisk Museum. Kølesystemet indeholder 54 l vand, og rattet skal drejes modsat den side, man vil svinge til.

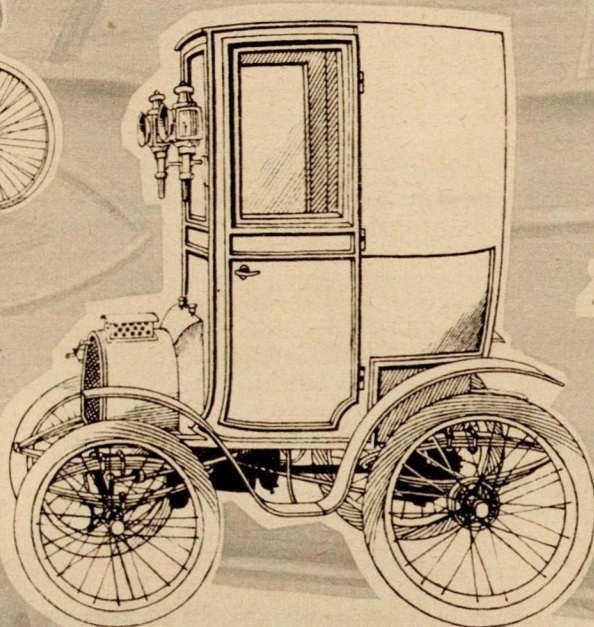
1887. DAMPREVET DE DION BOUTON. Kunne køre 30 km i timen. Helt op til første verdenskrig havde dampdrevne biler (ligesom el-drevne) et publikum, fordi de skramlede mindre end benzin-biler.

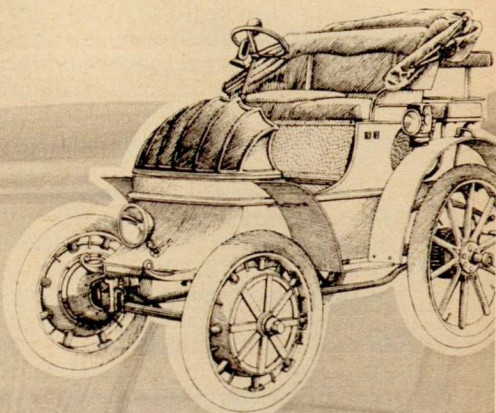
1885. BENZ. Prototypen til den første serie benzin-drevne køretøjer. Stangen på førersædets venstre side virkede som igangsætter ved at forskubbe en drivrem. Benz søgte til Frankrig, fordi ingen i hans hjemland, Tyskland, interesserede sig for vognen.

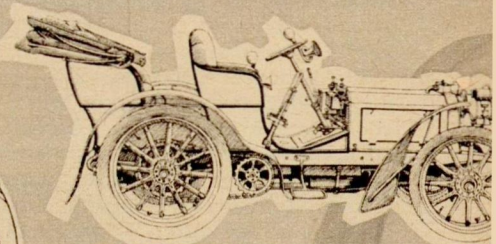
1891. PEUGEOT. Oprindelig var Peugeot cykle-fabrikant, hvad man næsten kan se på billedet af hans første benzin-bil. Ind imellem havde han fabrikeret damp-biler, men opgav det efter en tur fra Paris til Lyon, hvor damp-bilen ved ankomsten til Lyon vejede 150 kilo mere end ved starten – på grund af reparationerne. Omregnet til vore dages mønt lå bilprisen i halvfemserne omkring 14.000 kr. – med jernfælg. Merprisen for gummiringe (massive) var ca. 1700 kr. og ringene var af så dårlig kvalitet, at en bilist alene på den konto kunne bruge tusinder af kroner om året. Et parasoltag med frynser kunne fås for 500 kr.

1898. RENAULT. Sin første bil lavede Louis Renault for tidsfordriv, men hans velhavende omgangskreds kom straks med bestillinger. 16 år senere var der så mange Renault-drosker i Paris, at man dermed kunne flytte den division, som afgjorde Marneslaget i første verdenskrig.

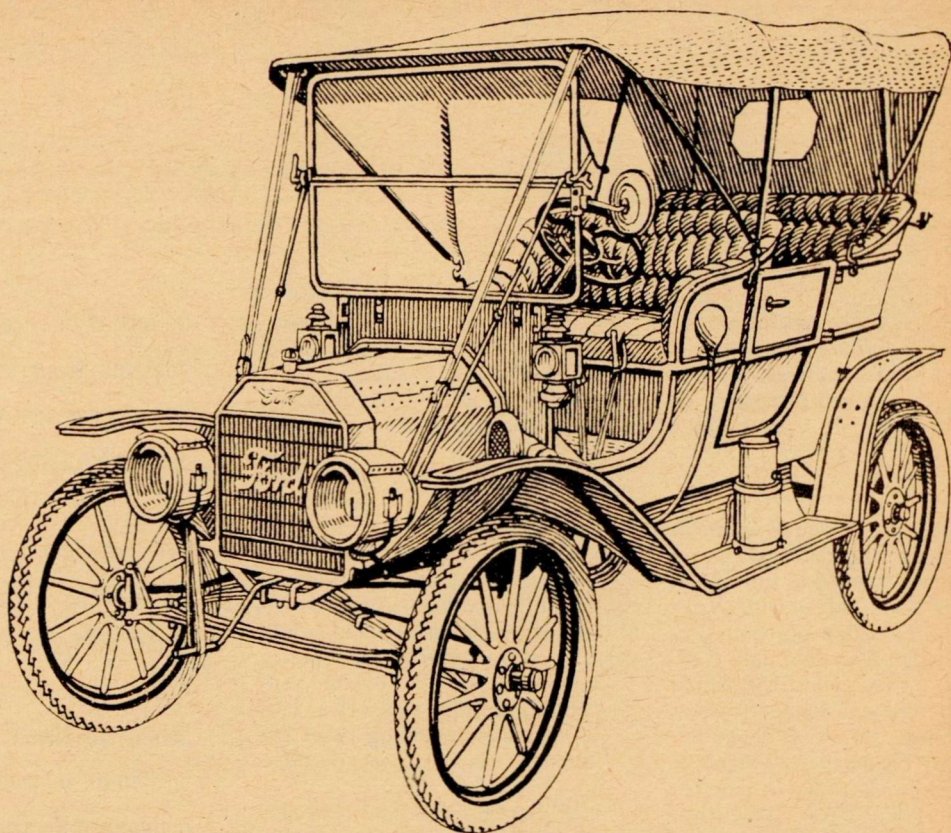

1900. PORSCHE. Det er virkelig stamfaderen til vore dages folkevogn, man ser her, konstrueret ved århundredskiftet af den samme Ferdinand Porsche, som i trediverne og fyrerne fik så stor indflydelse på Tysklands bilindustri. Karrosseriet var tegnet af en anden, men Porsche og hans medarbejdere har åbenbart aldrig rigtig kunnet glemme forpartiet.

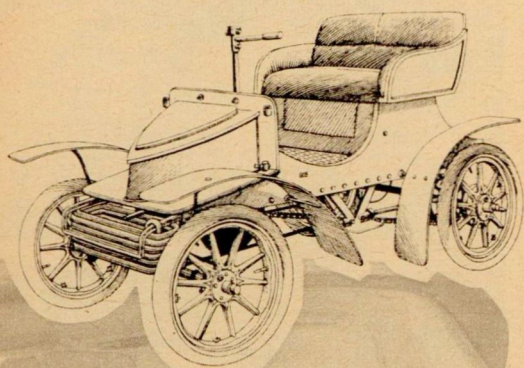

1901. MERCEDES. Konstrueret af tyskerne Maybach og Daimler på opfordring af general konsul Emile Jellinek i Nizza, der forud havde købt første års produktion, mod at vognen blev opkaldt efter hans datter. Den rummede mange tekniske nyheder, at det betød en revolution på bilmarkedet, og Mercedes 1901 fastlagde i virkeligheden bilbegrebet for de næste halvtredsindstyve år.

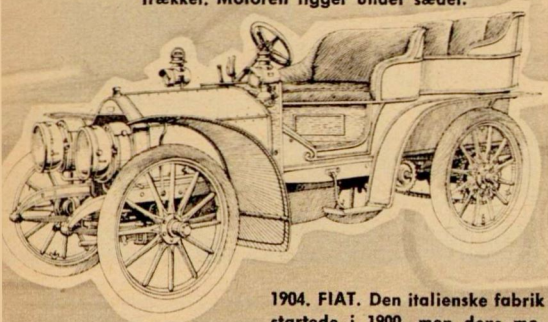

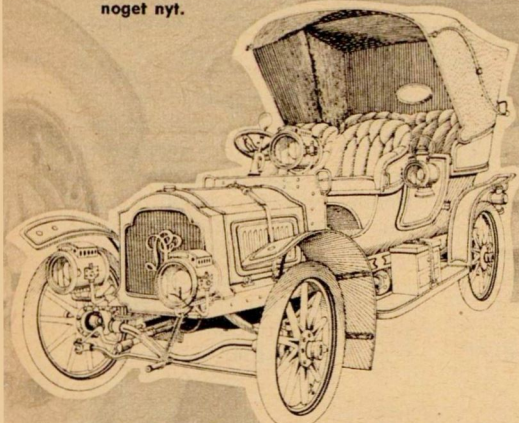
1908. FORD T. Henry Ford havde fabrikeret biler i 5 år, da han kom med den model, som skulle blive alle tiders mest berømte bil, Ford T. Dens ry skyldtes vel først og fremmest dens legendariske slidstyrke, men også mekanisk var det en fremragende bil efter datidens forhold. Dens tophastighed lå på ca. 70 km i timen, og den kunne med sine to gear accelerere fra 0 til 65 km/t på 35 sekunder. Efter spørgslen efter „Tin-Lizzie“ blev i løbet af et par år så stor, at den gav Ford-fabrikerne mulighed for som de første i historien at tage samlebåndsteknikken i brug. Helt op til 1925 holdt Ford T ubestridt førstepladsen på det amerikanske marked, mens flere tusind amerikanske bilmærker dukkede op og forsvandt, og først i 1928 gik Ford over til Model A.

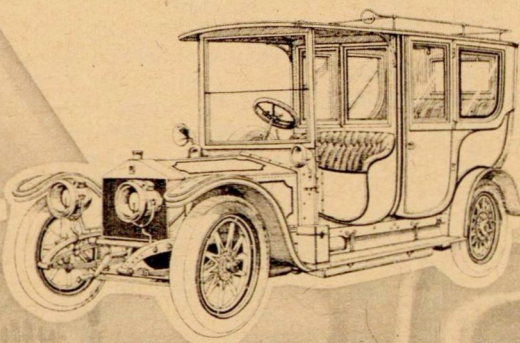
1903. VAUXHALL. Engelsk konservatisme prægede i høj grad denne model, som var Vauxhalls første. Kædetrækket sang således i 1903-04 på sit sidste vers og afløstes nu af kardantrækket. Motoren ligger under sædet.

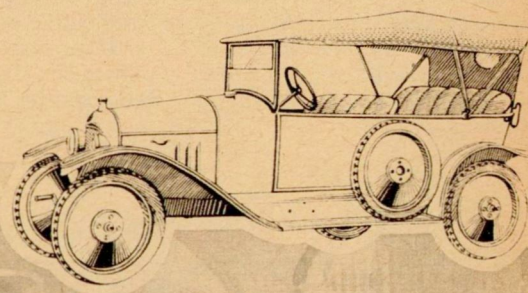
1904. FIAT. Den italienske fabrik startede i 1900, men dens modeller var endnu i 1904 stærkt præget af Mercedes-forbilledet. De kæmpemæssige karbidlygter var dog noget nyt.

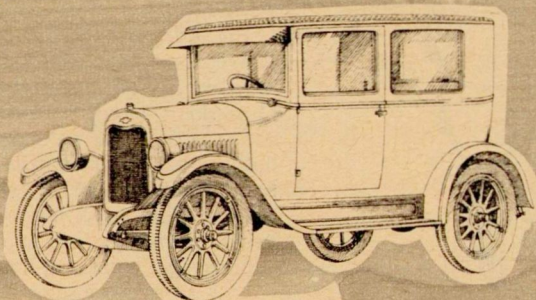
1904. PACKARD. Denne køler anvendtes af Packard lige til 2. verdenskrig. I 1903 slog en Packard rekorden for turen New York-San Francisco. De 5400 km tog 62 dage.

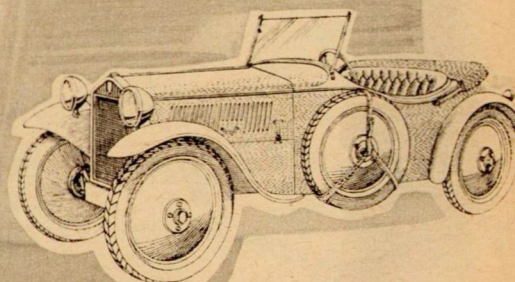
1910. ROLLS ROYCE „SILVER GHOST“. Med denne konstruktion, som næsten ikke ændredes i 20 år, skabtes Rolls Royces renommé som „den bedste bil i verden“.

1919. CITROËN. Efter 1. verdenskrig steg bil-efter spørgslen stærkt, og mange nye mærker kom frem. Et af de få, som bed sig fast, var Citroën, der startede med denne model.

1925. CHEVROLET. Den første bil, der salgsmæssigt kunne tage kampen op med Ford T, var Chevrolets 1925-model. Den blev første år solgt i 520,000 eksemplarer.

1931. DKW. Den første biltype, der med succes anvendte forhjulstræk. Den var skabt af den danskfødte J. S. Rasmussen og bar tilnavnet „papkartonen“, fordi den for en del bestod af krydsfiner.

IDE AF ØRKENEN - men endnu ikke i

VI SER i Dem en Moses, der
ført sit folk ud af ørkenen...
des sluttede en af hyldes-
terne til Konrad Adenauer, da
n for et par år siden besøgte
IA, og den vesttyske presses
ivalvorlige kommentarer viste
leligt nok, at Tysklands of-
tlighed fandt denne sammen-
ning ganske træffende.

Den økonomiske udvikling,
n har skabt Adenauer og Vest-
kland en sådan position, om-
es verden over som „det tyske
rakel“. Gennemsnitstyskeren
hellere se den som en fortjent
lønning end som et under.
n har meget let ved at nå til
n forklaring på miraklet, som
ger i det gamle tyske ord:
andre arbejder for at leve.
skere lever for at arbejde“, og
lenauer udtrykker selv i nogen
ad den samme tankegang i sit
ord til den vesttyske for-
ndsregerings sidste, officielle
beretning:

Også i dette år lønnede vort
ks vældige, økonomiske kraft-
strengelse sig. Dets velstand
ksede. Det videreførte det op-
gningsværk, på hvilket for-
ndsregeringen siden 1949 har
bejdet sejt, målbevidst og
ed store resultater...

Vist har udviklingen i Vest-
tyskland været forbløffende.
Endnu for 10 år siden lå dette
område socialt og økonomisk i
kaos. For millioner af menne-
sker var hver dag et spørgsmål
om at undgå at dø af sult eller
kulde. I Berlin omkom 1700 af
2600 nyfødte på grund af mæl-
kemangel. Kun almisser fra
nabolandene og USA hindrede
en ren hungerkatastrofe. Alt var
til fals for en pakke udenlandske
cigaretter, medens tyske penge
knapt nok lod sig anvende som
betalingsmiddel inden for lan-
dets egne grænser og uden for
Tyskland kun var at betragte
som papirlapper.

I dag er Tyskland Europas
store kreditnation – ja, den
 eneste, der for alvor har penge
at låne ud. Selv det fordum så
velhavende Holland måtte for et
par måneder siden optage en
kredit på 200 millioner gylde i
Deutsche Bank i Frankfurt, i In-
dien bygger tyske industrifolk et
stålværk til 1 milliard kr. på
kredit, i Tyrkiet er en hel serie
tyske fabrikker i gang, i Græken-
land har tysk kapital overtaget
udnyttelsen af landets vigtigste
brunkulslejer, tyske penge er
med i projektet til anlæg af

De sidste 10 års økono-
miske udvikling i Vest-
tyskland betegnes ver-
den over som „det
tyskemirakel“. Artiklen
her behandler dette
„mirakel“ og dets bag-
grund. Det tyske land-
brugs specielle pro-
blemer vil blive taget
op i en artikel i næste
nummer af Samvirke.

transit-malmhavne i
Grønland, og her-
hjemme er det for al-
vor blevet foreslået
at lade Krupp finan-
ciere bygningen af en
Øresundsbro.

Den tyske valuta-
kasse svulmer i en så-
dan grad, at det er
ved at bringe den
europæiske betalings-
union ud af balance.
Den vesttyske nation-
albanks beholdning
af guld og fremmed
valuta svarede i
august 1957 til mel-
lem 35 og 40 milliard-
er kr. – mere end
beholdningen i Ita-
lien, Frankrig, Dan-
mark, Norge, Sverige,
Holland, Østrig, Ir-
land og Grækenland
– tilsammen.

Fra udlandet har man flere
gange forsøgt at overtale Vest-
tyskland til en opskrivning af
D-markens værdi i forhold til
andre europæiske valutaer, men
den tyske finansminister har
tydeligt ladet forstå, at „*medicin
må tages af den, der er syg*“,
hvormed elskværdigst tænkes på
valutasvage lande som Danmark
– d.v.s. stort set de samme stater,
som for få år siden kvitterede
krigstidens gigantiske tilgode-
havender på Tyskland. Skulle

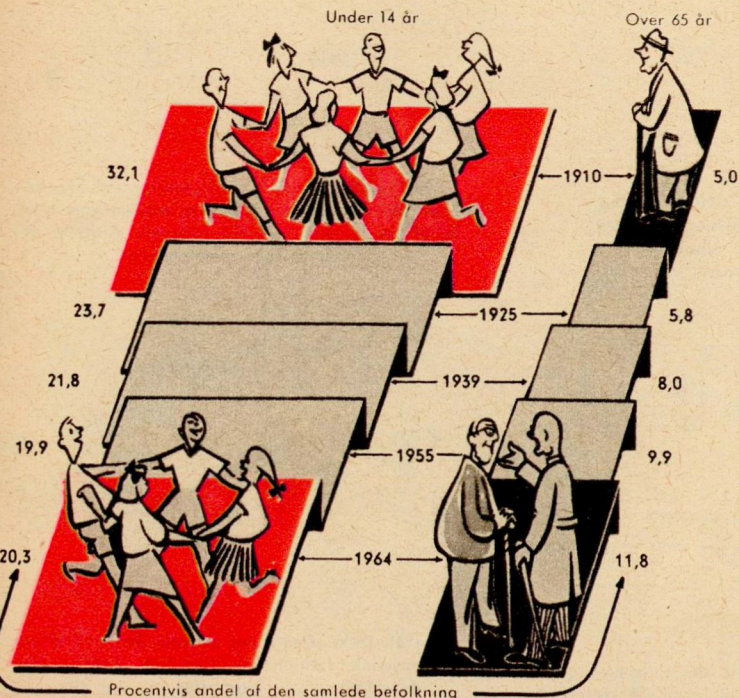
der ske noget med valutaerne,
kunne de andre lande nedskrive
deres. D-marken var en hellig-
dom, man ikke pillede ved.

Inden man helt lader sig gribe
af misundelse eller beundring,
bør man dog kaste et blik på den
finans- og forbrugspolitik, som
har fyldt den vesttyske penge-
kasse.

Når Vesttyskland for 1956
kan møde med et handelsover-
skud på 3 milliarder D-mark
(ca. 5 milliarder danske kr.),

Hamborg, som i 1943 blev meldt totalt udslettet af de allie-
Storbritannien bygger mere tonnage end Vesttyskland. De
brutt

Tysklands største problem på lidt længere sigt er den kendsgerning, at fødsels-
et i forhold til folketallet er det mindste i Europa. Det skyldes bl. a. – men langt fra
glukkende – at der i visse aldersklasser er op til 1300 kvinder for hver 1000 mænd.
der frugtbarheden sig på samme niveau som nu, vil befolkningens aldersmæssige
nsmæssning forskyde sig som vist på denne illustration. Økonomisk (og militært)
giver denne udvikling anledning til megen bekymring i Bonn.

Bettede land

es luftangreb, er atter en af Nordeuropas største skibsfarts- og skibsbygningshavne. Kun ste nybygninger går til eksport, men den vesttyske handelsflåde voksede dog fra ¼ million s i 1949 til 3¼ millioner tons i 1956.

hvilket vil sige, at indførslen er ca. 10 pct. mindre end udførslen, skyldes det bl. a., at den tyske befolkning har været på smalkost. Selv i de år, da Göring åbent proklamerede, at kanoner måtte gå forud for smør, behøvede den tyske befolkning ikke at skrabes smørret så tyndt som nu. I 1935-38 – altså i de år, da Tyskland satte alle bekvemmeligheder til side for at ruste sig til overfaldet på naboerne – udgjorde det årlige smørforbrug

8,1 kilo pr. indbygger. For 1955-56 var det tilsvarende tal 6,9 (kun Vesttyskland) altså 15 pct. lavere. Kødforbruget pr. indbygger var i 1955-56 10 pct. og mælkeforbruget 6 pct. lavere end i de sidste førkrigsår.

Fordelingen af goderne har tilmed været meget ulige, idet Vesttyskland forholdsvis hurtigt efter krigen gik i gang med at afskaffe rationeringsordningerne. „Pengesedlen skal være vort eneste rationeringskort“, sagde

Adenauers „troldmand“, økonomiminister *Ludwig Erhard*.

Brutto-timefortjenesten for alle vesttyske industriarbejdere lå i maj 56 gennemsnitligt på 1,93 D-mark eller det samme som 3,20 kr. i danske penge. De tyske penges købekraft er nok *noget* større end dette antyder, men der er også et spring op til den danske arbejders timefortjeneste som for 1955 udgjorde gennemsnitlig 5,22 kr. for faglærte mænd.

Industriarbejderne er endda en begunstiget gruppe blandt lønmodtagerne i Vesttyskland. På indtægtsskalaens nederste trin finder man den store gruppe af mennesker, som har mistet førlighed eller forsørgere under krigen. Den kontante understøttelse, som ledsagede das Vaterlands tak til de 4 mill. krigsinvalidere, krigsenker og børn uden forsørgere, beløb sig i 1956 gennemsnitlig til 1000 D-mark eller 16-1700 kr.

Anderledes gavmild har skæbne og myndighederne været overfor Tysklands industriherre. For dem begyndte miraklernes tid med pengereformen i 1948.

I de første tre efterkrigsår havde pengeværdien i Tyskland været stadig dalende. Et sæt tøj kostede i 1948 4000 mark – hvis man kunne opdrive det, hvad man i reglen ikke kunne. Industriproduktionen lå på mindre end 2/3 af førkrigstillene, og både fabrikker og handlende tøvede længst muligt med at sælge. Det skulle snart vise sig, at de klogeste var dem, der helt havde ladet være med at sælge noget.

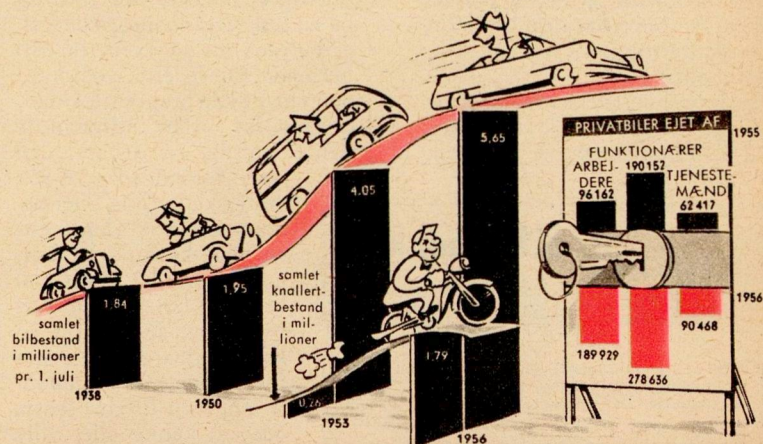
Den 19. juni 1948 meddelte besættelsesmyndighederne, at et nyt betalingsmiddel, *D-marken*, fra dette øjeblik var det eneste gyldige. Småsparere, der havde

værdier i sparekassen, fik 61½ D-mark for hver 100 af de gamle reichsmark. De mistede med andre ord 14/15 pct. af deres formue, men for fabrikanterne, der havde deres værdier stående i maskiner, bygninger og varelagre, betød møntreformen en flyvende start mod en hidtil uset velstand. De af dem, der havde været tilstrækkeligt forudseende og gjort gæld på de rigtige betingelser, blev millionærer på en nat.

Mirakel nr. 2 set fra deres synspunkt var den kolde krig. Efter Potsdam-aftalerne måtte den tyske industriproduktion ikke stige til mere end 2/3 af førkrigsproduktionen, og navnlig skulle sværindustrien – grundlaget for en oprustning – holdes nede. Den samlede produktion af råstål skulle således begrænses til 5,8 mill. tons om året. Med bruddet mellem Øst og Vest blev Potsdam-dokumenterne blot en historisk arkiv-sag, og i dag producerer Vesttyskland ca. 4 gange så meget stål som det, der skulle være den højeste grænse.

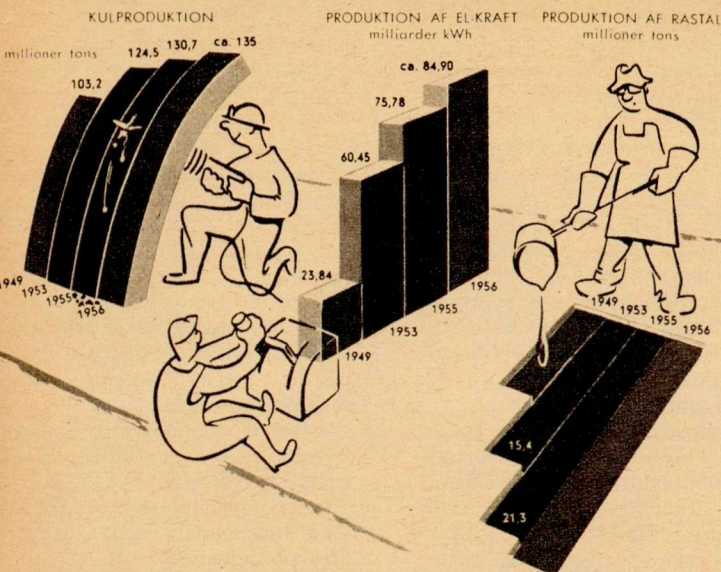
Mange andre faktorer virkede til fordel for den tyske industri: Marshall-ydelser og anden hjælp fra USA til et beløb af ca. 20 milliarder danske kr. gik først og fremmest til køb af maskiner, tilstrømningen af flygtninge og fordrevne tyskere fra øst skabte en stor reserve af billig arbejdskraft (af hver 5 fordrevne, der havde været selvstændige næringsdrivende i deres hjemstavn, er de 4 nu lønarbejdere) og endelig beskæftigede oprustningsbølgen andre lande med at producere krigsudstyr, mens de tyske sælgere i ro og mag borede sig ind på de udenlandske markeder.

Tilmed fik Vesttyskland med Adenauers første valgsejr i 1949

En grafisk fremstilling, der viser dels tilvæksten i den samlede vesttyske bestand af motorkøretøjer, og dels fordelingen af personbiler på de forskellige hovedgrupper af lønmodtagere. Vesttysklands bilindustri producerede i 1956 908.000 personbiler af en samlet europæisk produktion på godt 2,5 millioner. Folkevognsfabrikkerne fremstiller nu langt over 1000 vogne pr. dag (mod i 1948 700 pr. måned). Allerede i 1954 ansløges dette foretagendes årlige overskud til ca. 90 mill. kr. – På dette tidspunkt eiede kun 412 af de 20.000 ansatte selv en folkevogn.

Produktionsstigningen i de sidste år inden for nogle af Vesttysklands grundindustrier. Kulproduktionen har været et smertensbarn, idet den, i modsætning til produktionen på de fleste andre områder, har udviklet sig langsommere end ventet.

en regering, hvis økonomiske program var som skrevet af en gruppe industri-aktionærer. „Giv arbejdet og pengene fri, og vort land vil atter blive stærkt“, sagde Erhard og gennemførte en økonomisk politik, der havde det dobbelte formål at give industrien så frie tøjler som muligt og holde det hjemlige forbrug nede. Mens den danske stat f. eks. henter nogenlunde lige store beløb hjem i direkte og indirekte skatter, gjorde Erhard og finansminister Schäffer de indirekte skatter tre gange så store som de direkte.

Helt op til 1951-52 lå de vesttyske lønmodtageres gennemsnits-realløn lavere end i 1938, mens der samtidig alene fra 1948 til 1952 investeredes ca. 125 milliarder kr. i de tyske virksomheder, fortrinsvis gennem selvfinansiering – hvilket er et finere ord for, at det er penge, arbejdsgiveren har tjent og (stort set skattefrit) ladet stå i sin virksomhed.

Hvor industriens interesser og regeringens erklærede kærlighed til liberalismen tørnede sammen,

var det næsten altid industri-fyrsterne, der gik af med sejren – også selv om det var den vesttyske forbruger, der måtte betale. Når f. eks. Tysklands sukkerimport er placeret på Cuba, er det ikke sket ud fra en købmandsmæssig betragtning. Dansk sukker har i alt fald i lange perioder nok kunnet konkurrere med Cuba-sukkeret. Men den tyske industri har simpelt hen set større afsætningsmuligheder på Cuba, og har været stærk nok til at sætte sin vilje igennem, selv om det kostede den tyske husmoder en lille fordyrelse af sukkeret.

Den tyske industris inderkreds er atter blevet en stat i staten – stærkere måske end nogen sinde. Industriens og håndværkets arbejdsgiversammenslutninger, propagandacentraler og andre institutioner beskæftiger, oplystes det fornylig på en tysk fagforeningskongres, et bureaukrati på over 100.000 personer. Og lederne ved, hvad deres magt kan bruges til. Umiddelbart før nytår indrømmede Erhard, under en debat i den tyske forbundsdag, at den vesttyske kulpris efter bedømmelsen i den vesteuropæiske kul- og stålunion var 1,50 DM (2,50 kr.) for høj pr. ton. Det svarer pr. år til over en kvart milliard kr. i ekstra fortjeneste til kulindustrien, men Erhard syntes ikke at kunne eller ville

gøre noget særligt derved. Han havde også i frisk erindring en konflikt mellem finansminister Schäffer og industrien. Den endte med, at Schäffer blev udskiftet.

Det er imidlertid ubestrideligt, at den tyske industri har udnyttet sine muligheder med dygtighed og energi. Dens produktion lå i 1956 på adskilligt over det dobbelte af førkrigstidens og på omtrent det firedobbelte af produktionen i 1948. Vesttysklands udenrigshandel er nu den tredjestørste i verden (efter USAs og Englands). Vesttysklands handelsflåde voksede sidste år mere i tonnage end noget andet land (bortset fra Liberia). Til de foretagender, navnlig i underudviklede lande, verdensbanken finansierer, har Vesttyskland større leverancer end noget andet land bortset fra USA. På en række områder – radio og optik f. eks. – er Tyskland langt verdens største eksportør. Eksporten af elektrotekniske artikler er ti-doblet i forhold til 1936 o.s.v.

Det er dog en langt mindre andel af produktionsværdien, der går til privatforbrug i Tyskland end i andre vesteuropæiske lande. Når denne hårdhændede sparepolitik stadigvæk har kunnet skaffe Adenauer og hans parti vælgerens tilslutning, er det utvivlsomt stærkt medvirkende hertil, at Vesttyskland stort set ikke har arbejdsløshed.

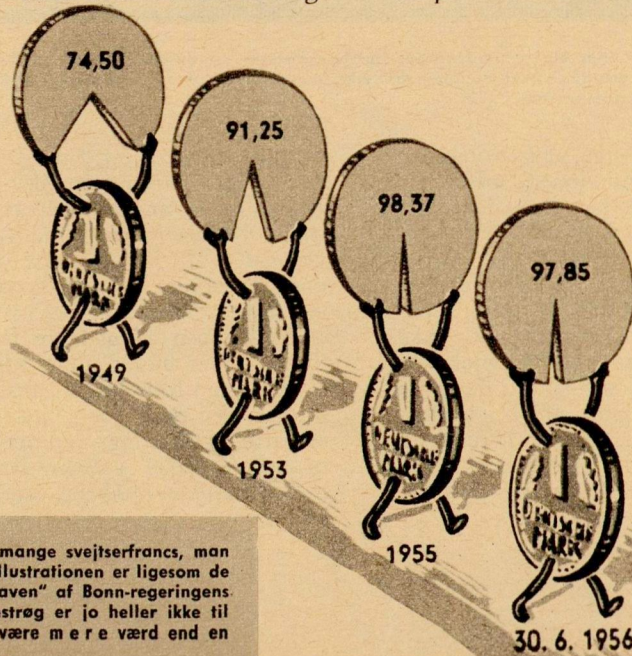
Inklusive 11-12 millioner flygtninge og fordrevne udgør Vesttysklands folketal nu godt 52 millioner, hvoraf ca. 19 er lønarbejdere. Heraf har i det sidste par år kun 2-3 pct. været anmeldt som arbejdsløse, og man har endda måttet inddrage en stor del af „den stille reserve“ i erhvervslivet. Mellem 6 og

7 millioner kvinder har således udearbejde og over en halv million svært-invaliderede er ligeledes beskæftiget.

Trygheden som følge af den høje beskæftigelsesgrad og pengeværdiens stabilitet sammen med stoltheden over generobringen af Tysklands position som økonomisk stormagt fik længe befolkningen til at spænde livremmen ind uden alt for højlydt knurren. Men den tid synes at være forbi. I det sidste par år er både lønninger og priser kommet i bevægelse opad. Fra 1953 til 1956 steg den vesttyske arbejders realløn med godt 13 pct. (i Danmark i samme tidsrum 3,4 pct.) og samtidig gennemførtes 45 timers uge for ca. halvdelen af industriens arbejdere.

Den betydelige reallønsstigning må naturligvis ses på baggrund af det lave udgangspunkt, og lønkravene er da også langt fra standset. Under de overenskomstforhandlinger for metalindustriens 2,5 millioner arbejdere, som indlededes kort før nytår, fik arbejderne 6 pct.s lønforhøjelse og en forkortelse af arbejdstiden til 44 timer fra 1959. På begrænsede felter er arbejdstiden allerede nedsat mere.

At spændvidden mellem leve-niveauerne i Tyskland og f. eks. Skandinavien mindskes, er således ganske klart. Forbundsregeringen illustrerer i sin sidste beretning bedringen i levevilkårene ved at fremhæve, at kaffeforbruget pr. indbygger er fordoblet siden 1953. Det er dog stadig ikke meget mere end halvt så stort som det danske. Så selv om Adenauer har ført sit folk ud af ørkenen, er der endnu et stykke vej, inden det når ind i landet, der flyder med mælk og honning – ihvertfald til priser, der passer med lønningerne.

HASLEV højskole

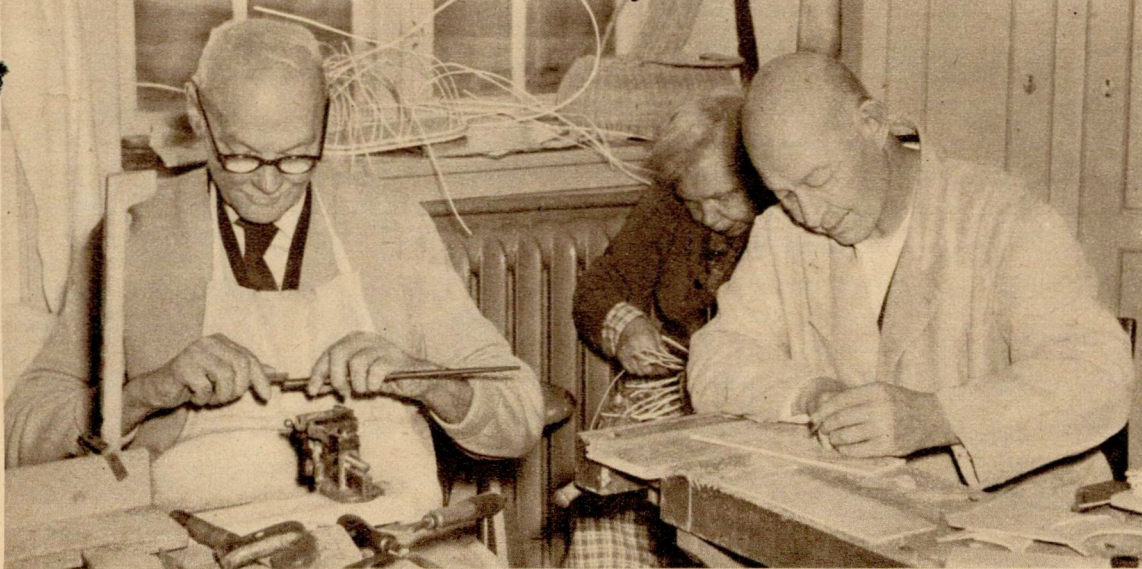
Sommerskole for unge piger maj-september.

Almindelige højskolefag samt engelsk, vævning, kjolesyning og tilskæring. Korte kursus i barne- og sygepleje. Delingsføreruddannelse.

Henrik Christiansen.

ARBEJDE *i stedet for piller og medicin*

DET er kønne ting, man må høre! Sidder her ikke en pæn, ældre herre og fortæller uden mindste anger, at han som 12-årig knægt stjal fløde af mælken fra gården, hvor han tjente, og opsøgte skjulte hønsereeder for at lade æggene vandre ned i sin mave!

— Jeg var spilme nødt til det, føjer han til med en munter plirren med øjnene, inden han påny lader sin symaskine snurre, for vi fik ikke andet end grød og vælling, og det ku' jeg da ikke klare mig med!

— Ja, men i vores alder skal man være forsigtig med for meget fløde og fedt — jeg læste forleden en artikel om, at det fremmer forkalkning hos os gamle, indskyder nu en dame ved bordet, alt mens hendes saks deler et stort stykke stof i småbidder.

... Sådan går snakken ved et af bordene i beskæftigelsesafdelingen i De gamles By i København. Egentlig hedder det den beskæftigelses-terapeutiske afdeling — men det er jo et ord, der

klinger skrækkeligt og ser gruopvækkende ud på tryk. Imidlertid fortæller det, at det ikke blot er et sted, hvor de gamle er beskæftiget, men at arbejdet tillige er medicin og middel til at overvinde nogle af de skavanker, der har sat sig fast efter et langt livs slid og problemer.

Fra gammel tid har man erkendt, at lige såvel som lediggang kan være roden til meget ondt, kan arbejde være en kilde til glæde og lægedom, og i vor tid er man i stor udstrækning gået over til at anvende beskæftigelse netop som et middel til at skabe sundhed. Mange hospitaler og sanatorier i Danmark anvender således beskæftigelses-terapi, og også på alderdomshjemmene vinder den indpas.

For cirka seks år siden tog De gamles By i København denne opgave op, og 50-60 gamle mødes nu daglig for at snedkerere, væve, sy, flette, eller hvad der nu passer for håndlag og temperament, foruden at cirka 150 sengelig-

gende er sysselsat med håndarbejde.

Det er ikke blot for at slå tiden ihjel; der sigtes langt videre.

Det er en medicin- og pilleløs kur, tilrettelagt af terapeuter og læger i fællesskab og med daglige journaloptegnelser som kontrolant for, om det arbejde, hver enkelt er beskæftiget med, nu også opfylder sit formål: at trætte muskler trænes op, og den gamles handicap kommer til at besvære stadig mindre.

Man kan kalde dette for den *fysiske* side af terapien, men der er også en *psykisk*, der skam ikke er mindre væsentlig. Gennem dette arbejde får de gamle blandt andet dækket et hårdt tiltrængt kontaktbehov, og det lille replikskifte, der er citeret i indledningen, giver et glimtvis indtryk af, hvordan samtalen under arbejdet går livligt og afleder den gamle mand og kvinde fra at kredse om egne problemer, ligesom de gennem arbejdet vænnes til at hjælpe hinanden — i at finde ind i et samarbejde med gensidig hensyntagen.

Alt dette er medvirkende til, at der hos den enkelte lidt efter lidt vokser frem en fornemmelse af påny at være akcepteret af livet, og det giver sig håndgribelige udslag i form af færre sygedage og mindre medicinforbrug!

Hvad nu med de varer, som de gamle producerer? De bliver solgt og indbringer så meget, at ikke blot bliver materialerne betalt, men der bliver som en yderligere anspore tillige en eftertragtet lommeskilling hver uge til „producerne“.

Der væves, nøkles med nål og tråd eller snedkereres med ihærdighed og godt humør i værkstederne i De gamles By i København, hvorfra disse billeder er hentet.

HVAD ER DEN første tankeforbindelse, der opstår hos Dem, når De hører ordet *sveske*? Det skulle vel ikke være noget med sveskernes fordøjelsesfremmende virkning? I så fald minder De (i den retning) om gennemsnitsamerikaneren, hvis reaktion på dette ord for et par år siden blev undersøgt af en hel stab af psykologer.

Noget sært noget at bruge penge på, synes De måske? Den californiske sveskeindustri, som financerede undersøgelsen, er af en helt anden mening. Den har fået dækning for udgifterne og mere til. Spørgsmålet var nemlig led i en „dybdepsykologisk“ kortlægning af årsagerne til, at sveskefolkenes annonce-anstrengelser tilsyneladende var ganske virk-

sigt selv, at hans valg af bilmærke blev bestemt af de lugte, han opfangede under prøveturen eller af, hvordan det lød, da bildøren blev smækket i? General Motors har imidlertid ved sit hovedsæde i USA siddende en stab på 7 psykologer, som er beskæftiget med at finde ud af, hvordan lugt og lyd påvirker et køberemne. Navnlig smældet af døren er meget betydningsfuldt, hævder de.

Man anslår i USA, at der forrige år blev anvendt ca. 100 mill. kr. på dybdepsykologiske undersøgelser af folks virkelige købsmotiver, og såvel undersøgelsernes tilrettelægning som deres resultater kan nok give

Hundredevis af amerikanske psykologer og psykiatere er beskæftiget med at udvikle „dybdepsykologiske“ salgs- og reklamemetoder, som i det sidste par år har grebet om sig i USA med rivende hast. Artiklen her giver nogle eksempler på denne teknik, hvis bærende tanke er den, at en sælger bør appellere til forbrugernes underbevidsthed og helt lade være at betragte ham som et selvstændigt tænkende væsen!

SÆLG TIL

FORBRUGERENS

SKJULTE JEG

ningsløse. Det var de, forklarede psykologerne, fordi annoncerne var udformet, så de i folks underbevidsthed styrkede opfattelsen af svesken som en slags bedre afføringsmiddel, og endvidere fordi annoncerne ikke i tilstrækkelig grad modvirkede andre salgshæmmende idéassociationer, der opstod af sveskens „indtørrede“ og „triste“ udseende. Den fik f. eks. en del af forsøgspersonerne til at tænke på gammeljomfruer og billige pensionater.

Praktisk talt i løbet af en nat skiftede svesken karakter – i hvert fald i annoncerne – og optrådte som „vidunderfrugten“, blomstrende unge menneskers foretrukne spise, serveret i omgivelser, der gav dette næringsmiddel et skær af farve og luksus. Salget steg omgående og varigt.

Det nye i den historie er, at denne salgs- og reklameindsats ganske direkte tager sigte på folks underbevidsthed – på det mylder af tankeforbindelser, følelser, drifter og hemninger, som bestemmer en stor del af et menneskes handlinger, oftest uden at han selv er klar over det. Hvilken bilist vil indrømme blot over for

en forbruger kuldegysninger – også selv om han bor i Danmark. Dansk reklame er jo på godt og ondt under meget stærk påvirkning af amerikanske forbilleder.

Udgangspunktet for den salgsmæssige dybdepsykologi er den antagelse, at forbrugeren ikke selv ved, hvad han ønsker, og at hans valg oftest træffes uden eller i strid med rationel tankevirksomhed.

Et firma, der ikke kunne sælge en bestemt artikel til 14 cents pr. stk., konstaterede således en væsentlig salgsfremgang, da prisen ændredes til 2 stk. for 29 cents. Et andet firma tilsendte et stort antal husmødre hver tre beholdere med flydende vaskemidler og bad dem udtale sig om indholdet. I virkeligheden var indholdet ganske det samme og beholderne nøjagtigt ens, bortset fra, at den ene var gul, den anden blå og den tredje blå med gule pletter. Et overvældende antal husmødre svarede, at indholdet i den gule

At certain times of the year we're reminded how well off we are as Americans. The most heartfelt thanks of all often come from the mouths of our children. For past years we have been reminded of this responsibility. For past years we have been reminded of this responsibility. For past years we have been reminded of this responsibility.

De fleste livsforsikringsannoncer har, siger psykologerne, været helt forkert udformet, idet de har skildret det hyggelige liv, de efterladte kunne føre i kraft af forsikringssummen. Det giver mange flere penge at appellere til folks underbevidste ønske om udelighed – eller i alt fald om at dominere familien så længe som muligt. Derfor skal familiefaderen (som er den, der tegner forsikringerne) altid med på billederne i en position, der klart viser hans førende stilling, samtidig med at man på en fiks måde leder tankerne hen på noget af evighedsværd. Selskabet med ovenstående annonce synes at have læst lektion.

beholder var alt for skrap, det var faktisk ved at ødelægge vasketøjet, at indholdet i den blå beholder var alt for svagt i virkningen, så tøjet ikke blev rigtig rent, men at indholdet i den tredje beholder var det helt ideelle vaskemiddel.

De psykologiske salgseksperter konklusion af disse og andre erfaringer er, som et stort forretningstidsskrift udtrykte det, at „folk synes ikke at være fornuftsvæsener...“ Det er naturligvis ikke første gang i historien, den teori er blevet fremsat, men det bemærkelsesværdige er, at de her omtalte psykologers virksomhed snarere går ud på at hæmme end

CARL McCOY holds down a man's job. As Sheriff of Warren County, he patrols a lot of territory. His cigarette is Camel. He explains why: "Camel's a real fads or fancy stuff. The flavor's all there. You can really taste this cigarette."

Have a real cigarette—

and Camels!

Kræftpropagandaen mod cigaretrykning kan ikke imødegås af nok så mange udtalelser om cigaretters uskadelighed, siger psykologerne. Det er meget mere indbringende at give folk den indre undskyldning, at en cigaret er noget, man har fortjent efter et hårdt job. Da psykologerne tilmed hævder, at forvæsende mange ryger for at se mere mandige ud, skal en cigaretannonce altså ikke mere vise en dvælende mannequin, men en skrap fyr som sheriffen her, der puster ud efter en energirende biljagt.

at støtte mennesket i dets kamp for at blive et rationelt tænkende, selvstændigt handlende væsen. Det, de arbejder med, er først og fremmest en systematisk kortlægning af menneskets svagheder for mere effektivt at kunne påvirke dets handlinger.

Et dominerende indslag i den jævne amerikaners psyke er skyldkomplekser, hævder psykologerne. F. eks. har han efterhånden hørt og læst så meget om kalorier, at han – eller hun – føler sig lettere brødbetyngtet ved køb af chokolade, bolsjer etc. Effektiv reklame på dette område bør derfor, siger psykologerne, først og fremmest forsyne forbrugeren med en indre undskyldning. Et skoleeksempel har man i opreklameringen af bolsjer som „hostebolsjer“. Fabrikanten ved udmærket, at hovedparten af bolsjerne købes som slikkeri, men annoncerens fremhævelse af den „medicinske“ virkning giver kunderne netop den undskyldning – over for sig selv – de har brug for.

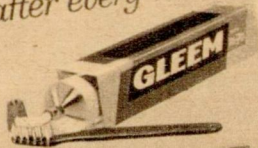
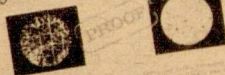
Frygtførmelser hos forbrugere har også indbragt salgspsykologerne mange dollars. Et firma,

...the toothpaste for
people who can't brush after every meal

JUST ONE BRUSHING destroys
decay- and odor-causing bacteria

Dybdepsykologerne hævder, at mange amerikanere går rundt med en vag skyldfølelse, fordi de ikke børster tænder efter hvert måltid – skønt de fra tandpasta-averteringen ved, at de burde gøre det. Derfor reklamerer Gleem med, at den er specielt beregnet for „folk, der ikke kan børste tænder efter hvert måltid“. Med dette skjulte løfte om tilgivelse for alle tandbørstningsynder placerede Gleem sig i løbet af to år som nr. 2 på det amerikanske tandpasta-marked.

som fremstiller pulvere til chokoladebuddinger etc., så salget gik tilbage, samtidig med, at det lancerede en serie pragtfulde farveannoncer, der viste den mest raffinerede konditorkunst, man kan tænke sig – skabt med disse pulvere som råmateriale. Husmødrene syntes nok, det så herligt ud, men de blev samtidig bange for ikke at kunne lave noget lige så flot. Nu reklamerer firmaet med budding, der kan spises af folk i skjortearmer.

For et andet firma opklarede psykologerne, at når dets traktorer ikke solgtes så godt, skyldtes det en frygtfølelse hos landmændene. De havde en følelse af, at denne traktor for let kunne vælte bagover og knuse føreren, hvis han gav den gas op ad en skråning. Den havde faktisk for stor en del af sin vægt liggende over bagakslen, men psykologerne var i stand til at forklare fabrikanten, hvordan han ved simple æn-

dringer af traktorens ydre fik det til at se ud, som om denne fare ikke var til stede.

I denne salgsteknik er konkurrence på pris og kvalitet skubbet helt i baggrunden, hvis den da ikke er totalt forsvundet. Man sælger ikke kufferter som billige, praktiske eller holdbare brugsgenstande, men som noget, der giver sin ejer „en fornemmelse af at være af betydning“. Man appellerer altså ikke til køberens fornuft, men til hans underbevidste trang til at føle sit eget værd.

Mange amerikanere har anskaffet sig fryseanlæg, som er så dyre i drift og anskaffelse, at det bliver meget kostbar mad, der opbevares i dem. De gør det, siger salgspsykologerne, fordi de lider af en følelsesmæssig usikkerhed, og fordi folk med denne sjælelige mangel ofte føler trang til at have mere mad om sig, end de kan spise. For en fiks annoncemand er det naturligvis guld værd at

vide, og det moralske spørgsmål, der er forbundet med at lokke folk til at købe mad, som må smides væk, vil jo næppe komme i betragtning.

Alle de her nævnte eksempler opererer jo endda med de mindre udviklede sjælelige fænomener. Ude på større psykoanalytiske dybder er man f. eks. med forklaringen på, hvorfor udstillede convertible-biler (d.v.s. biler med kalescheoverdel) trækker mange mandlige købere indenfor i salgslokalet, skønt disse kunder til syvende og sidst køber en almindelig sedan-model. Jo, siger psykologerne efter et indgående studium, convertible-bilen har et skær over sig af *letsindighed* – et præg, der svarer til (amerikanske) mænds skjulte ønske om et liv med elskerinder og anden skæmt. Derfor har convertible sin *udstillings-værdi*. At den alligevel ikke bliver solgt, svarer ganske nøje til, forklarer disse psykologer, at de fleste mænd jo trods alt bliver hos konen fremfor at rende bort med en elskerinde.

Det er ikke billigt at få den slags ting opklaret. En grundig undersøgelse af forbrugernes købsmotive på et eller andet felt kan meget vel komme til at koste 25,000 dollars (175,000 kr.). Til gengæld skyr specialisterne intet middel for at finde frem til forbrugernes svage punkter. Man har således psykoanalyseret piger under skolealderen for at finde ud af, hvordan man skulle fremme hjemme-permanentning af småbørn.

Et whisky-firma udforskede sine kunders sjælelige tilstand ved at vise et repræsentativt antal whisky-drikkere en del personbilleder og bede dem sige, hvem blandt de afbildede, de helst ville sidde ved siden af. Hvad forsøgspersonerne ikke vidste, var, at fotografierne forestillede personer med notoriske sjælelige abnormiteter. De var homoseksuelle,

sindssyge af forskellige typer o. s. v., og teorien var kort fortalt den, at „krage søger mager“, selv når der kun er tale om en svagere lighed.

Et andet firma lod indbygge skjulte filmkameraer bag hylderne i et supermarked for at få fastslået, hvor ofte de indkøbende husmødre blinkede med øjnene. Man mente at vide, at et menneske blinker oftere, jo større dets indre spænding er, og det viste sig noget mod forventning, at supermarked - kundernes indre spænding var langt under det normale. De fleste blinkede med så store mellemrum, at de efter psykologernes vurdering i virkeligheden befandt sig i en art trance-tilstand – på et forstadium til hypnose. Den normale spændings-tilstand – eller lidt mere – vendte først tilbage, når der skulle betales.

Man kan undres eller more sig over alt dette, og i nogle tilfælde er der måske nok tale om humbug, men en amerikansk kender af branchen, Vance Packard, som har skrevet en hel bog om emnet, *The hidden persuaders*, hævder, at ihvertfald halvdelen af det amerikanske forbrugsvaremarked er i hænderne på firmaer, der på en eller anden måde anvender dybdepsykologi i deres salgsarbejde. Det ville næppe være tilfældet, hvis metoden ikke gav resultater, som kan optælles ved kassen.

Det system, de her omtalte dybdepsykologer arbejder med, går navnlig ud på at udvikle forbrugernes „betingede reflekser“ ved at indarbejde nøgleord, symboler o. s. v. I princippet er det den samme behandling, man havde givet hunden i Sputnik II, idet den netop på basis af betingede reflekser var trænet op til at spise, når en klokke ringede. Hvis man ikke bryder sig om at blive behandlet som et umælende forsøgsdyr, gør man altså klogt i at holde sin kritiske sans vågen, når man læser annoncer, og koncentrere sig om det reelle indhold under det psykologiske overtræk.

DE 50 VINDERE I SAMVIRKES JULEPAKKEJAGT

Julepakkejagten, som Samvirke inviterede sine læsere på i julenummeret, må have været en populær juledagsunderholdning. Sækkervis af løsninger ankom med meddelelsen om familiernes resultater i den muntre pakkejagt. Pakkerne skjulte sig i følgende felter: A1 (på bilens tag), A4 (manden nederst i billedet), B2 (under en mands arm), D3 (hos en dame med juletræ), E4 (hos en mand, der er faldet).

De halvtreds først udtrukne, rigtige løsninger blev noteret op på vinderlisten, der følger her, og hver

af dem har fået tilsendt en tung pakke med et udvalg af FDB's egne produkter. Til de mange deltagere i julepakkejagten sender Samvirke hermed en tak for den store interesse for denne julespøg.

Martin Nielsen, Hemmerslev, Jullerup. August Jensen, Bregnerød, Gilleleje. Birte Hansen, Muldvad 37, Lyngby. Børge Urbanick, Tartinisvej 26, Kbhvn. SV. Kirstine Hansen, Hjertingvej 26, Varde. Alice Rasmussen, Skjoldmosevej, Nr. Alslev. Ewald Andersen, Torpvangen 41, Humlebæk. Martha Olesen, Råby, Dalbyovre. Ernst Bjarke Jensen, Skamby. Rasmus Dideriksen, Slotsbakkevænget 6, Odense. Verner Andersen, Tudvad, Vejle. Jens

Steffensen, Fynsgade 3, Ikast. Olga Christensen, P. Knudsensgade 15, Kbhvn. SV. Johan Paskiewicz, Aderupvej 142, Næstved. Vagn Christoffersen, Ørridslev, Hovedgaard. D. Bjørn, Bykrogen 33, Søborg. Camilla Carlsen, Vardegade 5, Kbhvn. Ø. Else Steen, „Bakkegård“, Østtofte, Nørrebalke, Loll. Birthe Pedersen, „Sølyst“, Snogebæk, Neksø. Marinus Justesen, Lillevorde, Gudumholm. Else Bang, Bornholmssgade 60, Alborg. Grethe Foltmar, Jacob Fortlingsvej 18, Kastrup. Grethe Nystrup, Sjærring. Agner Rasmussen, Ungarnsgade 12, Kbhvn. S. Emma Holmlund, Bederslev, Kappendrup. Marie Worm, Marbæk, Frederikssund. Tove Bundgård Jensen, Sjællandsgade 38, Randers. Gerda Møller, Vesterø Havn. Metha Rasmussen, Utsonsgade 16, Kol-

ding. Niels Krawack, Grumstolsvej 58, Højbjerg. Else Minor Lunddahl, Hammelstrupevej 8, Kbhvn. SV. Børge Jensen, Riis, Jelling, Givskud. Inge Kristiansen, Solsortvej 17, Kølvrå. Torben Kring, Margrethes Allé 29, Frøens Bøge. Sofie Hansen, Gerlev, Slagelse. Helle Witt, Kirkegade 5, Ebeltoft. Lykke Lundberg, Hvidovrevej 133, Valby. Dorit Christensen, Møllebakken, Tejn. Martha Jensen, Gefionsvej 39, Helsingør. Else Johansen, Norgesgade 4, Kbhvn. S. Carlo Christiansen, Torpegårdsvej, Skævinge. Henrik Søren, Utholmskolen, Tating. Padborg brugs, Padborg. Inga Sørensen, Markedsgade 7, Holbæk. Marie Hindsberg, Bjørnedevej 50, Brønshøj. Kristine Nielsen, Hvidbak, Lendum, Sindal. Olga Dahl, Egenesvej, Mou. Jenny Larsen, Trønninge, Regstrup. Birger Pohl. Nielsen, Frederikssundsvej 113, Kbhvn. NV. Viggo Nielsen, Sønderby, Borre. Liss Holst Laursen, Jægergårdsgade 105, Århus.

3 FOLKEPENSIONENS STORE SPØRGSMÅL

Efter en overgangsperiode er folkepensionens mange forskellige bestemmelser nu trådt fuldt ud i kraft, og dens satser må formodes at ligge nogenlunde fast, efter at pristallet synes at være kommet ind i en mere rolig gænge. Folkepensionen er altså nu det faste udgangspunkt, hvis man spekulerer på, hvordan man skal klare sig økonomisk i sin alderdom. Det er ganske vist meget indviklet. Men i stærkt forenklet form besvares nedenfor de meget vigtige spørgsmål, hvad man kan få i folkepension, hvornår og på hvilke betingelser.

HVEM?

Danske statsborgere, som bor her i riget og opfylder visse „værdighedsbetingelser“, har ret til at få folkepension, når de har opnået en vis alder.

HVOR MEGET?

Alle, som opfylder de nævnte betingelser, kan få folkepensionens mindstebeløb efter det fyldte 67. år. Det udgør 85 kr. om måneden for ægtepar, hvor begge ægtefæller er pensionsberettiget, 57 kr. månedligt for „enkelt pensionister“ (d. v. s. for ægtepar, hvor kun én ægtefælle er berettiget, samt

for enlige). – Statens og andre offentlige institutioners tjenestemænd og pensionister kan dog ikke få denne form for folkepension.

Hvis ens indtægt ikke overstiger visse grænser (se nedenfor), og man yderligere har holdt sin sygeforsikring vedlige, kan man i stedet få den egentlige folkepension; her er aldersgrænsen dog 65 år, for enlige kvinder endda kun 60 år. Den 1. april 1959 hæves disse aldersgrænser med ét år, den 1. april 1961 igen med ét år. – Den egentlige folkepension ydes med grundbeløb og tillæg, der for tiden udgør følgende månedlige beløb for henholdsvis fuldt pensionsberettigede ægtepar og for enkelt pensionister.

		Hovedstads- området	Byer	Land- kommunerne
Grundbeløb.....	Ægtepar	443	420	385
	Enkelt	294	282	258
Alderstillæg.....	Ægtepar	24	23	21
	Enkelt	16	16	14
Ventetillæg I	Ægtepar	15	14	11
	Enkelt	11	9	7
Ventetillæg II	Ægtepar	29	27	21
	Enkelt	21	19	15
Ægteskabstillæg		49	44	39

Tallene for „ægtepar“ gælder, når begge ægtefæller er berettiget til folkepension; ved „enkelt“ forstås ægtepar, hvor kun den ene ægtefælle er pensionsberettiget, samt enlige.

Ålderstillægget ydes efter det fyldte 80. år. Ventetillæg I får man, hvis man har udsat begæringen om folkepension i to år efter opnåelse af pensionsalderen (enlige kvinder: Efter det fyldte 67. år), ventetillæg II ved tilsva-

rende udsættelse i fem år (enlige kvinder dog: Efter det fyldte 70. år). Ægteskabstillæg ydes til en gift folkepensionist, når kun den ene ægtefælle er pensionsberettiget. – Udover det her nævnte ydes børnetillæg (59–95 kr. pr. barn om måneden), tillæg til efterlevende ægtefælle (med højst 38 kr. månedligt) samt – efter kommunens skøn i det enkelte tilfælde – eventuelt et personligt tillæg. Det er det hele;

de brændsels- og beklædningsstillæg o. s. v., som blev ydet under den tidligere aldersrenteordning, er nu faldet bort.

Folkepensionens satser pristalsreguleres med 2 procent (d. v. s. 4–8 kr. månedligt) for hver otte points, pristallet stiger; næste regulering foregår – hvis januarpristallet da giver anledning hertil – 1. april.

Alt dette er indkomstreguleret; det får altså betydning, om man har andre indtægter.

HVAD

må man tjene ved siden af? – På dette punkt er der sket væsentlige forbedringer i forhold til aldersrentens tid; de beløb, som man må tjene, uden at der sker fradrag i folkepensionen, er følgende i de tre kommunegrupper (hovedstadsområdet, købstæder og bymæssig bebyggelser, landkommuner):

Arbejds- og pensionsindtægt			
Ægtepar	3600	3333	3200
Enlige	2533	2400	2133
Formueindtægt			
Ægtepar	2700	2500	2400
Enlige	1900	1800	1600

Skellet går her mellem på den ene side ægtepar, hvad enten begge ægtefæller eller kun den ene er pensionsberettiget, og på den anden side enlige. Det er med hensyn til folkepensionen ligegyldigt, hvem af ægtefællerne, der tjener pengene. Og tallene fortæller, at f. eks., et ægtepar i en landkommune kan tjene 3200 kr. ved siden af (efter fradrag for skat og sygekassekontingent), uden at folkepensionen nedsættes. Hvis indtægten består i f. eks. renter af en sammensparet kapital, er grænsen dog nede på 2400 kr. for samme ægtepar.

Hvis man tjener mere end disse beløb, sker der fradrag i folkepensionen. Her er med nogle eksempler vist, hvorledes denne gradvise afkortning finder sted. Tabellen oplyser, hvad folkepensionens månedlige grundbeløb udgør, hvis man ved siden af har andre pensions- eller arbejdsindtægter af den nævnte størrelse:

Dejligt sengelinned, enestående tilbud:

Hvide sribede satin dynebetræk, smuk og glansfuld kvalitet, sidelukning og franske sømme. Forskellige mønstre

133/39
str.: 130 x 190 cm
22.25

133/40
str.: 140 x 190 cm
23.65

114/Trumpf prima
svær, bleget lagen-
lærred, forstærket
midte. Bredde 140
cm. Pr. meter 6.25

- og så får De endda
dividende i BRUGSEN

Indtægt ved siden af	Ægtepar – begge pensionsberettigede			Ægtepar – kun én pensionsberettiget			Enlige		
	Hovedstad	Byer	Land	Hovedstad	Byer	Land	Hovedstad	Byer	Land
2500	443	420	385	294	282	258	294	277	243
3000	443	420	385	294	282	258	274	252	217
3500	443	415	370	294	277	243	248	224	187
4000	423	390	345	274	252	218	218	193	152
5000	370	334	287	221	196	160	149	119	74
6000	308	268	219	159	130	92	69	57	57
7000	237	192	140	88	57	57	57	57	57
8000	157	112	85	57	57	57	57	57	57
9000	85	85	85	57	57	57	57	57	57

Man ser af tabellen, at så snart indtægten når visse grænser, bliver der kun tale om at få folkepensionens mindstebeløb, der er hen-

holdsvis 85 kr. månedligt for fuldt berettigede ægtepar og 57 kr. for enkelt pensionister – og her gælder ikke tillæg af nogen slags.

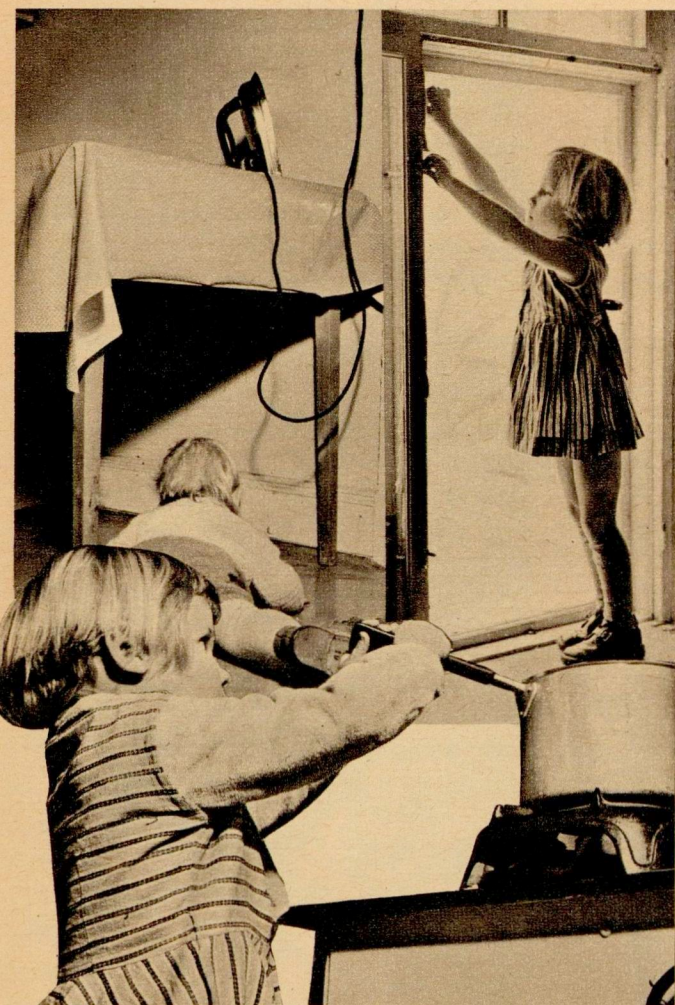
Spørg ikke...

Så snart små børn kan sætte ti ord sammen, begynder brogede beretninger om dagens hændelser at boble ud af børnene.

Det lyder henrivende, og man kan dårligt vente, men spørger den lille ud. Resultatet kan blive det stik modsatte af, hvad man håbede: Bom! – så er der sat stop for dagens kæreste nyhedstjeneste. Uden at man vil det, tager man fortælleglæden fra barnet. Opdager man miseren, kan den lille skade rettes op igen, bare man tappert holder mund længe nok.

Måske sker det samme, når mænd taber lysten til at fortælle løst og fast om dagens hændelser. Der skal kun en anelse hårfint fritteri til, før han måske går istå. De uskyldigste spørgsmål kan af rette vedkommende opfattes som irriterende kontrolforanstaltninger. Enten vil ens mand fortælle og gør det frivilligt, eller også er han ikke nogen fortællende type og lader sig så heller ikke fritte ud. Med andre ord: spørg ikke.

LUDOVICA

LØB INGEN RISIKO. Barn styrtet ud af vindue... Skoldet af væltet kasserolle... Vi kender disse overskrifter, der alt for ofte dukker op i aviserne. Livet i hjemmet rummer mange farer for de små, og fotografierne her illustrerer nogle karakteristiske eksempler. Husk, at vindueshasper over en dragende magt på børn, men at der findes udmærkede anordninger, som små fingre ikke kan åbne. En el-ledning i en stikkontakt kan let bringe en kravlende pøde i ulykke. Tag ledningen ud, hvis De forlader stuen, og sæt for sikkerheds skyld en beskytter i stikkontakten. Og lad aldrig kasserollens bank rage ud fra gasbordet til unødigt fristelse for lillepigen.

DEN BLØDE TRILLEHALS ER HØJMODERNE

TRILLEHALSEN er nu for alvor rykket over i kjolemoden. Den kan varieres på mange måder og passer til alle bløde stoffer, dog især de angoralignende, lødne stoffer, jersey-stoffer og bløde fløjlstoffer. Den vises ofte siddende ret løst om halsen som vist i den sorte kjole foroven. Mere direkte overført fra sweatermoden er trillehalsen i den stribe model forneden til venstre, den er praktisk og dejlig lun. Pudsig nok har trillehalsen også inspireret til kantningen på de udringede kjoler med bådformet udsækning, et eksempel ses herunder til højre.

Lysbro

SKOVLE

BEDST KENDT

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

Hvad er: Polyætylen, Polystyrén, Melamin og tre ting til

ORDET PLASTIC er en fællesbetegnelse for en række beslægtede stoffer med vidt forskellige egenskaber. De mange bitre erfaringer, både fabrikanten og forbrugeren i tidens løb har gjort med plasticvarer, skyldes tildels, at man ikke har taget hensyn nok hertil.

Nu er det meget bedre, fabrikanten er blevet mere forsigtig, men forbrugeren må også lære sig noget om plastic, for ellers kan en vare, fremstillet af et stof, velegnet til formålet, dog ødelægges i hjemmene på grund af forkert behandling. Fabrikanten kommer mere og mere ind på at stemple i varen, hvilket materiale, den er fremstillet af. Det er en udmærket ting, men ikke til megen gavn, hvis husmødrene ikke ved noget om det

pågældende materiales egenskaber og behandling.

En polyætylenskål kan være fortrinlig til at servere og opbevare maden i, men den egner sig ikke som røreskål – så skal skålen bruges til at røre i, advarer navnet polyætylen køberen, hvis han eller hun kender polyætylenets egenskaber. Læser vi ordet *uld* på en sok – så ved vi, at den ikke må vaskes i hedt vand. Vi må prøve at blive ligeså fortrolige med plasticstoffernes navne og egenskaber.

FDB's prøvekøkkens to dygtige konsulenter gennemprøver alle plasticvarer, der gennem FDB sælges til brugsforeningerne, inden de kommer i handelen. Det er betryggende at vide, at står der FDB på en plasticvare, så har den været gen-

nem prøvekøkkens nåleøje. Ud fra sin store erfaring har prøvekøkkens leder, konsulent *Flensborg Thomsen* skrevet en kort oversigt over de plasticstoffer, husmødrene især møder på deres vej.

Polyætylen kaldes populært „blød plastic“, men da der findes flere andre bløde plasticstoffer, er denne betegnelse temmelig intetsigende.

Polyætylen er et blødt og bøjeligt materiale, ofte med let gennemsigtige, dæmpede farver og med en overflade, der føles lidt fedtet.

Brugsting af polyætylen:

er lette, stærke, bløde og sejge. Baljer af polyætylen skåner i høj grad porcelænet under opvask, ligesom man undgår larm af spande og baljer;

er lette at holde rene og kan tåle vand og alle slags opvaskemidler, ligesom de tåler både baser som salmiak o. l., samt syrer. Derimod har de ikke så godt af benzin og andre rensemidler;

tåler varme op til 80–90°, men kan „slå sig“ og miste faconen ved højere temperaturer, så det er altså ikke klogt at skolde redskaber o. l. af polyætylen;

Den firkantede opvaskebalje udnytter pladsen i vasken bedre end den runde og rummer derfor mere.
Den flade affaldsspand kan hænges på en skabslåge.

Alle disse ting er af polyætylen – også de uundværlige plasticposer, tragten, kapslerne og citronpresseren.

Hvorfor tandpasta?

MON Pepita-tandpastaen havde fået en tube uden anden tekst end navnet „Pepita“ med store bogstaver og „Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger“ med bittesmå bogstaver, hvis ikke en af *forbruger-nyts* læsere havde drillet Viby-fabrikkerne med Regina-tandpastaens tekst?

Pepitatuben er ualmindelig vellykket. Den er appetitlig, enkel og elegant, og tandpastaen er tiltalende. Der er næppe større forskel mellem de mange tandpastamærkers sammensætning, men nok på priserne. Undertiden averteres der med tandpastaens desinficerende virkning i mundhulen. Det skal man nu ikke tage for højtideligt, for ifølge mange forsøg tør man vist

påstå, at ingen tandpasta har desinficerende virkning af betydning, men de renser og forfrisker tænder og mund, og tandbørsten bruges flittigere og munden skylles bedre, når man bruger tandpasta, så den har absolut sin berettigelse.

Pepita sælges i store tuber og kæmpetuber og koster henholdsvis ca. 1,65 og ca. 2,50 kr. Da der er dobbelt så meget i kæmpetuben som i den store, betaler det sig at købe den.

Tuben lukkes med en stor flad hætte. Den er praktisk, for dels er den nem at skru af og på, og dels kan tuben stilles på hættens og fylder derved mindre på toilethylden, end når den ligger ned.

FØR 275 KR. NU 135 KR.

TIL UDSALG kan en vare pludselig sælges 20–50 % billigere end den øvrige del af året. Hvordan går det til? Tjenes der for meget på varen udenfor udsalget, eller tabes der på varerne under udsalg.

Direktør Henry Pedersen, magasin Anva fortæller gerne om baggrunden for udsalgene, og som man vil se af det følgende, er de både til fordel for kunderne og de handlende.

Udsalg af egne varer

En forretning må altid have varer tilovers ved årets udgang, for der skal jo være et vist udvalg indenfor de forskellige varegrupper. Det hænder også, at en sæson slår fejl. Hvis f. eks. efteråret er meget mildt helt op til jul, er salget i vinterover-tøj mindre end beregnet, og en del af det tilovers-blevne sælges på udsalget. Det siger sig selv, at der blandt disse varer kan gøres virkelige fund.

De eftertragtede 2. sorteringsvarer

I årets løb køber stormagasiner og detailhandlerne fabrikernes 2. sortering, og de sælges på udsalg til billig pris. I reglen er der kun tale om småfejl, uden betydning for slidstyrke, krympning, falmen og hvad der ellers lægges vægt på. Varen er kort sagt lige så god i brug som den fejlfri.

Udsalg af udsalgsvarer

Mange forbrugere tror, at udsalgsvarer kun er forretningernes egne overskudsvarer og 2. sorteringsvarer. Men vi ved jo, at en del af udsalgsvarene købes netop til at holde udsalg på, og mon fortjenesten på disse varer ikke er meget rimelig?

Det siger sig selv, at ingen forretning kan lave udsalg uden at have en gennemsnitlig, forsvarlig fortjeneste på varerne. Der må laves

udsalgsvarer af den simple grund, at fabrikkerne har det på samme måde som forretningerne. Der er varer, de ikke er kommet af med. Hvis f. eks. en konfektionsfabrik har taget fejl i valget af en farve eller mønster, så kan der ligge mange meter usolgt, godt stof. Det sættes godt ned og konfektioneres på en tid, hvor

fabrikkerne har deres „døde“ tid. Man slækker også her lidt på avancen, og det gør detailhandlerne også, og frakken når frem til køberen 20–40 % billigere end frakkerne i tilsvarende kvalitet, men blot en anden farve. Sådanne udsalgsvarer må en forretning have, og både butikken og kunderne står sig ved det. Der findes ringe udsalgsvarer, men dem fører en ordentlig forretning ikke med sin gode vilje.

Undertøjet kan være for sløjt

Forbrugerrådet har erfaring for, at når det gælder undertøj, så ser de ordentlige forretninger sig nu ikke altid helt godt for. Ifjor foretog forbrugerrådet en række indkøb af udsalgsvare i absolut gode forretninger. Det var billigt, og det var meget ringe. Man kan naturligvis ikke stille store krav til billige ting, men efter første gangs vask, sad undertøjet midt på maven, og buksene var blevet dobbelt så brede som lange. Giver man sig tid til at trække lidt i sømmene, se blonder, elastikker, knapper og knaphuller efter, er det muligt, man i tide indser, at købet ikke er så billigt endda og lader blændværket ligge. Og er køberne fornuftige, så bliver handelen det også.

På mange udsalgsvarer sidder en prisseddel med overstregede gamle priser og med de nye, nedsatte. Er disse mærkesedler altid ægte? Direktør Henry Pedersen er nærmest rystet – naturligvis – siger han.

tåler kulde helt ned til i hvert tilfælde $\div 20^\circ$, så de kan altså glimrende anvendes i køleskabe og frysebokse; afgiver ikke selv smag eller lugt, men kan optage lugt fra stærktlugtende ting som f. eks. løg, sild og krydderier. Lugten forsvinder dog som regel fra polyætylenting i løbet af et par døgn efter afvaskningen.

Polyætylen anvendes til mange forskellige ting, f. eks. *affaldsspanen*, der kan hænges på indersiden af skabslågen – *baljen*, der fås både rund og firkantet i flere størrelser, – *tragten*, der er forsynet med riller, så det ikke sprøjter op fra flasken, – *citronpresseren* i den gode facon med underskål, – *kapsler* til mælke- og ølflasker – og endelig de helt uundværlige *polyætylenposer* til opbevaring af al slags mad fra grønsager til ost, kød, pålæg m.m.

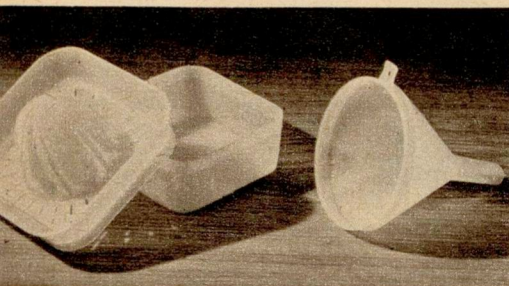
Stift polyætylen kaldes ofte *hostalén* og er lidt hårdere, glattere og blankere end det almindelige polyætylen.

Det tåler også mere varme – helt op til 110° – så det kan altså både skoldes og koges uden nogen risiko.

Skåle af stift polyætylen (*hostalén*) er udmærkede at stille mad hen i og evt. rette an i, men til *røreskåle* er materialet for blødt, det ridses alt for meget under røringen.

Der fremkommer flere og flere redskaber af stift polyætylen. Her over ses et *dørslag*, *litermål* og en dejlig *fadskraber*.

Mere om plasticvarerne i næste nummer.

DANMARKS STØRSTE „KAKKELOVN“

NÅR man får at vide om en ting, at den er dobbelt så høj som Rundetårn, giver man pligtskyldigt udtryk for at være imponeret. Ja, man mener det sandsynligvis i ramme alvor. Men det er alligevel, som om dimensioner vanskeligt lader sig beskrive i ord.

I hvert fald får man et helt andet indtryk af, hvad „dobbelt så høj som Rundetårnet“ vil sige, når man står i bunden af Asnæsværkets kedelhus; bøjer nakken tilbage og lader blikket vandre opad i et virvar af rør – korte rør, lange rør, lige rør, krumme rør – højere og højere, alt mens folk, der kravler rundt imellem rørene, bliver mindre og mindre for til sidst at glide i eet med omgivelserne.

Det er Asnæsværkets store kedelanlæg; endnu kun halvt færdigt; dobbelt så højt som salig Christian Firtals berømte tårn – Skandinaviens og sandsynligvis hele Europas største!

Ikke blot på grund af sin størrelse forbløffer denne kedel. Det er således også egnet til at vække forundring, at man begynder bygningen af denne kæmpe fra toppen for efterhånden at gå nedad – men holder op et stykke fra jorden, således at kedlen synes at svæve frit i luften.

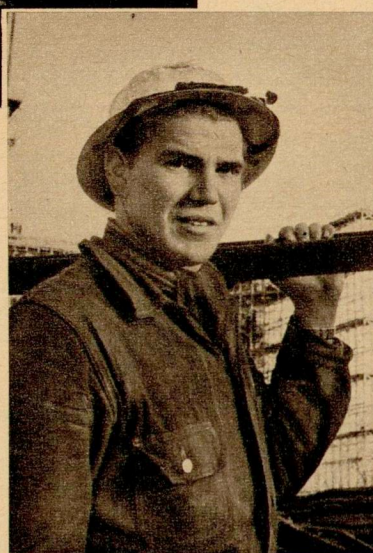
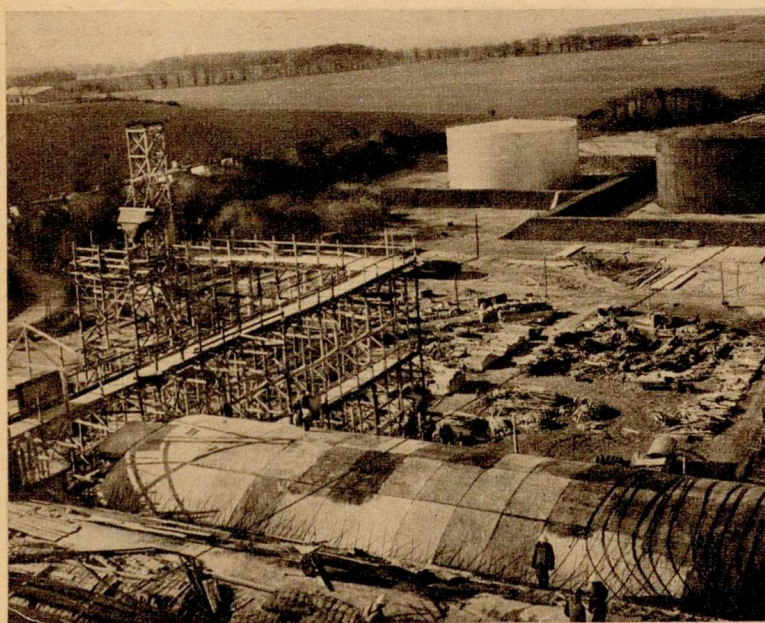
Selvom Helsingør Skibsværft og Maskinbyggeri, der står for opførelsen, har stor erfaring i bygning af gigant-kedler – rundt regnet halvdelen af alle kedler på danske el-værker er bygget i Helsingør – formår man dog ikke at sætte tyngdekraften ud af spil; kedelsystemet svæver naturligvis ikke, men som hvepseboet under en gren hænger det fast i toppen i en jernkonstruktion, hvis dimensioner fremgår af, at „hvepseboet“ vejer op mod 5.000 tons.

Kedelanlægget består af et indviklet system af kamre, alle bygget op af rør med vand eller damp. I alt findes der 311 kilometer rør i anlægget – eller nok til at følge landevejen fra Helsingør til Esbjerg.

Formålet med dette system af kamre er mest muligt at udnytte brændslets varmeevne – der kan fyres med både kul og olie, hver for sig eller på een gang. Mens man tidligere ikke har kunnet nyttiggøre mere end 20–25 procent af brændslets energi, kommer man med de nye kedelanlæg op på indtil cirka 35 procent, så det er med vore dages høje brændselspriser store besparelser, der opnås.

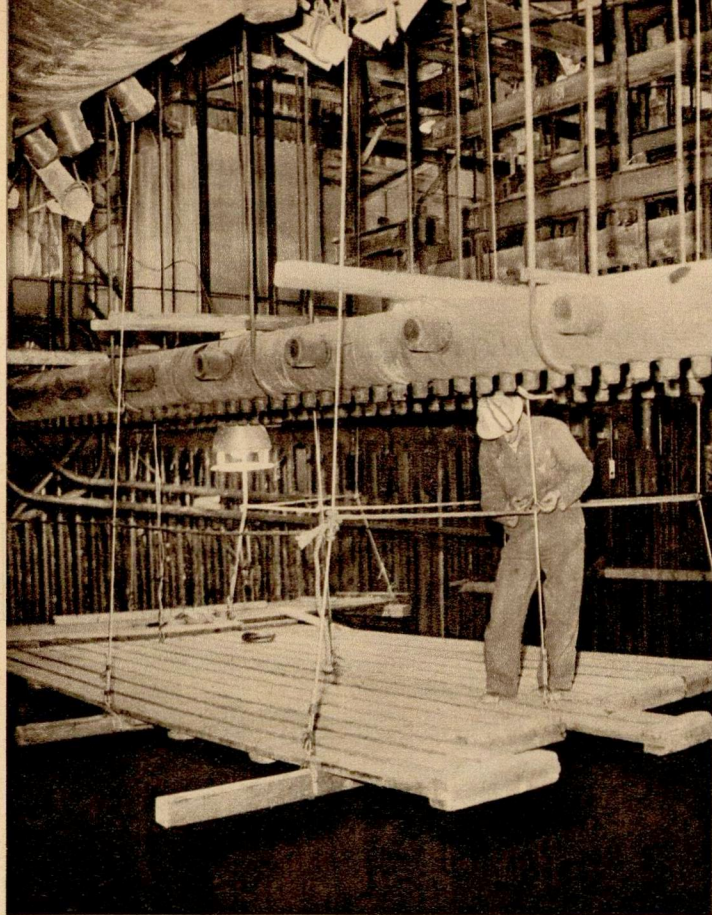
Efter planen skal denne første del af Asnæsværket være færdig i løbet af 1958. Det er ganske enkelt en nødvendighed. Danmarks el-forbrug er vokset uhyre i årene efter krigen, så det i dag er 2½–3 gange førkrigsforbruget, og det vokser

Dette sort-hvide fletværk er en del af forskallingen til værkets turbinehus.

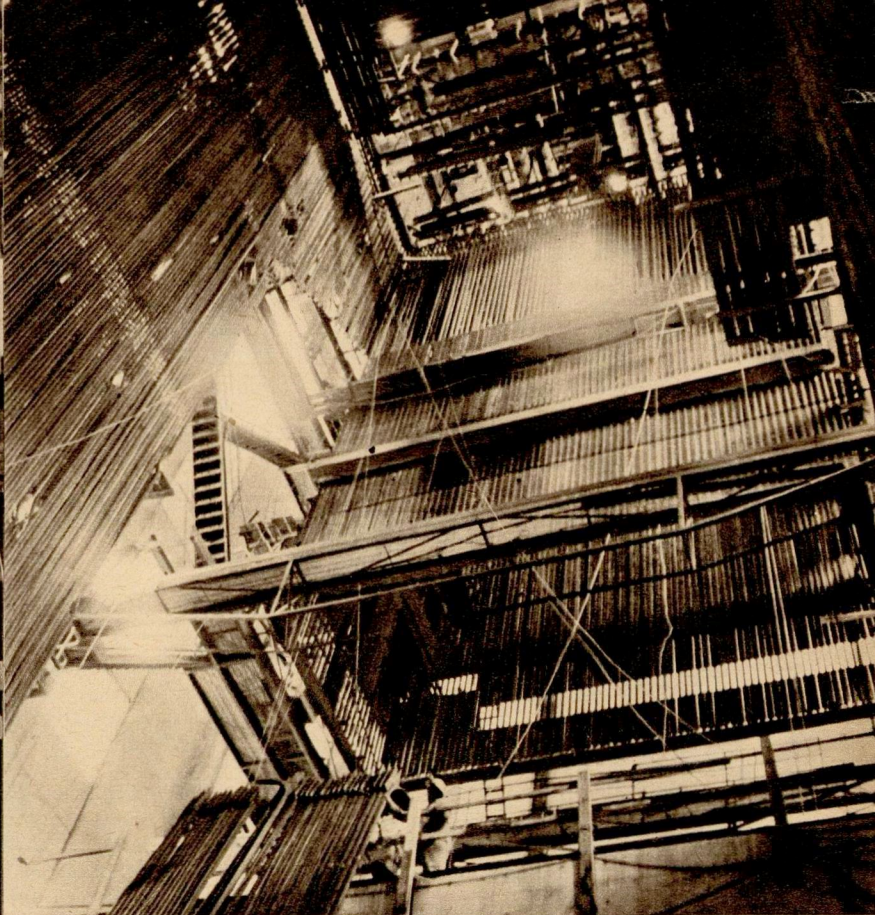

Fra kedelhusets top er der en pragtfuld udsigt. Til venstre ser man således ud over Asnæs-halvøen med godset Lerchenborgs jorder og skove. De to olieretanke kan hver rumme 20 millioner liter. Herover en af arbejderne med sin karakteristiske beskyttelseshjelm.

Som omtalt i teksten installeres kedelanlæggets top først, hvorpå man bygger nedefter. Derfor er det nødvendigt med en „tømmerflåde“ som denne, svævende i 40 meters højde, for at kunne arbejde deroppe.

Vi står i bunden af kedelhuset og kigger op i „hvepseboet“ – kedelanlæggets fyrrum. Man vil se, det er firkantet, bygget op af lange stålrør lagt side om side, så de danner en helhed, kun brudt de steder, hvor brændere føres gennem rørvæggen.

med cirka 10 procent om året. Den danske produktion har hidtil under spidsbelastning ligget under forbruget, men minus'et er dækket ind ved leveringer fra Sverige. Nøgterne tal fortæller imidlertid, at omkring 1959 opstår et kritisk misforhold mellem produktion og forbrug.

Da derfor det store Kyndbyværk ved Isefjord – Danmarks hidtil største el-værk – for få år siden var fuldt udbygget, fortsatte interessenterne bag det (Frederiksborg kommune, NESA og Nordvestsjællands Elektricitetsselskab) med Asnæsværket, og alt imens første afdeling her nærmer sig sin fuldførelse, er arbejdet på en ny afdeling påbegyndt, og planer ligger klar til en 3. og 4. afdeling.

Første afdeling vil få en kapacitet på 125.000 kilowatt, hvilket næsten svarer til, hvad vi maksimalt kan få fra Sverige, og de samlede omkostninger for denne afdeling med ledningsanlæg kommer til at ligge omkring 100 mill. kr. Til gengæld bliver de kommende afdelinger betydeligt billigere, fordi førsteafdelingen omfatter bygning af en kunstig halvø, hvorpå værket er opført, indretning af havn, olie-lagre, kraner o. s. v.

Nogle af de tal, der er nævnt, vil måske give en og anden fornemmelsen af, at vi vist er kommet ind på at fråde med strøm herhjemme, sådan som forbruget ryger i vejret. Det er imidlertid langt fra tilfældet; vi bruger tværtimod meget lidt i forhold til andre lande.

I 1954 var det gennemsnitlige forbrug i Danmark 738 kilowatt-timer pr. indbygger, mens det i Sverige var 3.285 kwt. og i Norge noget så astronomisk som 6.421 kwt. Her spiller naturligvis ind, at disse lande har den billige vandkraft. Men i et land som Holland, hvis vilkår i mangt og meget minder om Danmarks, var forbruget 997 kwt. pr. indbygger eller 35 procent højere end i Danmark.

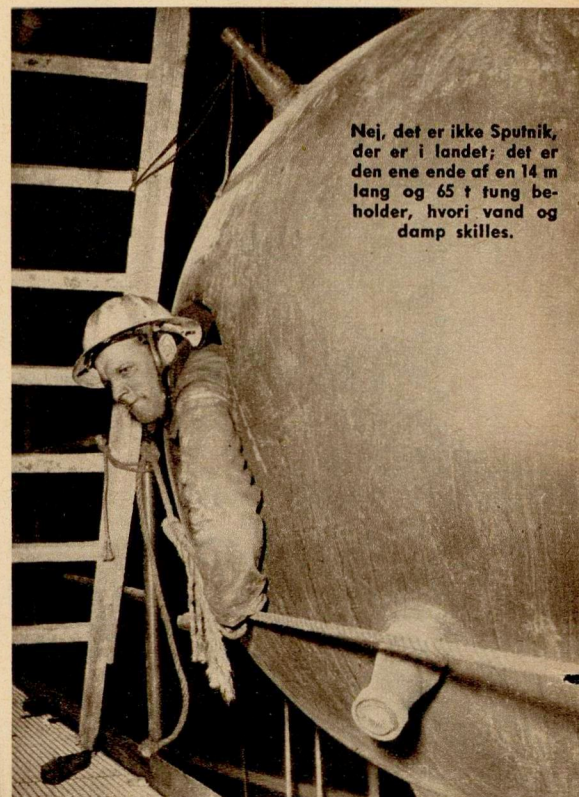
Ja, men når det ligger sådan, hvorfor spænder man så ikke atomerne for Danmarks el-værker?

Foreløbigt er den praktiske udnyttelse af atomkraften kun på forsøgsstadiet. Ganske vist er der bygget atom-elværker i udlandet – det første i Calder Hall i England – men dels må disse værker betragtes som storstilede forsøg og ikke som eksempler på, hvordan fremtidens atom-elværker bliver, dels viser erfaringerne fra dem, at anlægsprisen for et atom-elværk er tre gange et traditionelt elværks.

Men den dag kommer, da Danmark også må gå i gang med bygning af atom-elværk. Om ikke før, så når kulprisen er 50 procent højere end i dag, for så er atom-elværket nemlig konkurrencedygtigt.

Danske el-teknikere arbejder og har arbejdet gennem flere år med dette problem, men som nævnt har vi kniven på struben; forbrugets hastige vækst har gjort det til en nødvendighed at bygge flere el-værker, før atom-problemerne er blevet afklaret.

At stoppe udbygningen af landets el-produktion vil nemlig være ensbetydende med, at bommene går ned for en videreudvikling af landets industri. Eller – groft sagt – at anbefale folk at gå over til petroleumslamper og fabrikkerne til at finde de gamle, kasserede kraftmaskiner frem igen. Og det var jo ikke den vej, den tekniske udvikling skulle gå.

Nej, det er ikke Sputnik, der er i landet; det er den ene ende af en 14 m lang og 65 t tung beholder, hvori vand og damp skilles.

en kvinde gør op med sig selv

NOVELLE AF TOVE SMIDTH

HUN HAVDE lige sat sig til rette i kupé-hjørnet, da hun så ham gå forbi ude på perronen og stige op i en vogn længere fremme. Hendes første indskydelse var at gå ind til ham. Men så besindede hun sig.

Hendes hænder rystede, da hun tog en cigaret frem.

Dunket fra skinnesammenføjningerne nåede hende taktfast som stempelslag. Hun mærkede en underlig spændthed i sig, som om hun rustede sig. Mod hvad? Mod sig selv? Mod fortiden? Mod fristelsen til at gå ind til ham? Hun vidste det knap. Men en tanke dæmrede langsomt i hende: Hvis hun holdt stand i dag, ville fortiden måske endelig slippe sit tag i hende, så hun kunne koncentrere sig om tilværelsen idag.

Giv dig ikke for meget hen i minderne, formanede hun sig selv. Eller måske skulle hun netop endelig en gang tænke det hele til bunds? Rive det sår op, som aldrig blev lægt, og så håbe, at det groede bedre sammen næste gang!

Hun smilede lidt medlidende ved sig selv: menneskene laver sig så mange teorier. De vil absolut have tilværelsen inddelt i årsag og virkning – og helst selv kunne beregne årsag og virkning.

Hun så ud gennem vinduet. For dér var skoven, netop den skov. Mon den også vakte tanker i ham, der sad derinde, så få skridt fra hende?

Der var så lunt dengang i skoven. De sad på en brændestabel og diskuterede – fornuftigt og sagligt. Men solen øsede forår ned over dem. Det blev svært at være saglig.

Hun havde med øjnene fulgt stien, der snoede sig bort mellem træerne. Han så på hende.

„Din næse ligner ikke andre næser,“ sagde han.

Hun lo og rakte ud efter en bøgegren. Plukkede et blad af. Fingrene strøg forsigtigt langs bladets kantdun.

„Hvor er det fuldendt, sådan et nyudsprunget bøgeblad,“ sagde hun.

Han så på bladet og hendes fingre. „Dine hænder er også noget for sig,“ fortsatte han. „Det er, som om de lever et liv for sig selv.“

Hun havde følt sig så rig og glad den dag. Der stod et lysende skær ned gennem bladene. Den bugtede sti hyggede sig i solskinet. Og så denne skovbundsduft!

„Foråret har aldrig været så dejligt som i år,“ udbrød hun. Så vendte hun sig mod manden og sagde alvorligt: „Tak, du! Tak for dette forår.“

FORTIDEN kom til hende i glade og triste stumper.

En kort rejse, de havde gjort sammen. De gik på et færgedæk med hinanden i hånden. Det var så dejligt at lade, som om de hørte „rigtigt“ sammen. Da var der pludselig en stemme bagved dem, der nævnte hans navn. Han bekæmpede impulsen til at trække hånden til sig i hast.

Det var en bekendt, med nysgerrige, sensationslystne øjne.

En kort forceret samtale om vind og vejr. Et påfaldende hastigt farvel.

Altid og allevegne havde sladderens sine fangarme ude. Der er intet, sladderens elsker, som trekantsdramaer. De prøvede at glemme det lille intermezzo. Men det lagde en skygge over resten af den kostbare dag.

EN næsten tom badestrand. Solen var ved at forsvinde. Hun lå på maven og lod sandet løbe gennem fingrene. De var sjældent i ro, de fingre. Nu fandt de et skår med sandslidte kanter.

„Det er et pænt skår, ikke?“ Hun rakte ham det.

„Jo. Det har sikkert været en vase engang. Jeg har altid haft en svaghed for smukke vaser. De er så afrundede. Deres form hviler så helt i sig selv. Lyder det tosset?“

„Ikke spor.“

„Jeg tænker på, at når vi to ikke er sammen, er vi som dele af en vase, der er gået midt over. Hver for sig er der ikke meget ved skårene. Men når de finder sammen, kommer der noget smukt og afrundet ud af det, noget der hviler i sig selv og har nok i sig selv ...“

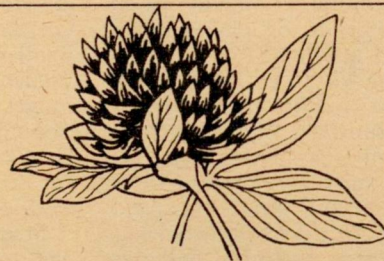
„Du glemmer en ting. Se på skåret dér. Hver gang vi er hver for sig, går der slid af skårenes kanter ...“

Hun fortro sin spidsfindighed, men ordene hang i luften og kunne ikke kaldes tilbage.

„Så er der kun eet at gøre,“ svarede han. „Den vase må klinkes i en fart.“

EN blæsende dag, alt for kold til at være ude i. De var mødtes i en by, hvor ingen kendte dem. Med mellemrum måtte de ind på en café for at varme sig.

„Hvor er det trist, at vi ikke har et hyggeligt sted at gå hen, hvor vi kan være

tænk på foråret

bestil markfrø nu

Erfarne landmænd foretrækker frø fra FDB af DLFs avl, og frøet bestilles allerede nu i **BRUGSEN**

DLF-LHF og FDB
i samarbejde om
levering af markfrø

os selv. Det tager lidt af glæden ved at være sammen."

Hans ord gjorde hende ked af det. Men hun følte det selv. Begge var de angste for afskeden, der nærmede sig, og begge længtes de efter den. Deres glæde ved hinanden var ikke så oprindelig, som den plejede at være.

Tvivlen nagede hende. I begyndelsen ville hun ikke være ved den. Så tvang hendes ærlighed hende til at sige: „Har vi ikke taget for romantisk på dette her?“

„Sikke noget vrøvl," svarede han opbragt. Men hun kunne mærke, han følte sig truffet.

Hun gik et farligt skridt videre: „Jeg synes, der er så lidt mellem os idag. Er der nok til et helt liv sammen? Har jeg ret til at tage dig fra en anden kvinde?“

Han var ved at miste beherskelsen, men tvang sig i nogenlunde ro, inden han svarede: „Hvor jeg hader din snusfornuft!"

„Den er en væsentlig del af mig."

„Du overdriver den," påstod han.

„Og du vil ikke se sandheden i øjnene."

„Der er da ingen tvivl! Vi har allerede ventet alt for længe med at træffe en beslutning. Jeg kan ikke holde det ud mere." Han strøg sig over øjnene. Så så han på hende og forsøgte at smile: „Undskyld, du. Det er denne forbandede blæst og kulde, der gør det hele så umuligt idag. Selvfølgelig har du ret. Vi må ikke gøre noget overilet."

AFSKED på en banegård, efter en dag fuld af ny lykke.

„Hvornår ser jeg dig igen?" spurgte han.

„Når tilfældet vil."

„Tilfældet! Vi er nogle fejge svæklige. Hvorfor tager vi ikke en rask beslutning? Det er i virkeligheden så ligetil. Man har da set skilsmisser før idag."

„Ja," svarede hun og tænkte for tusinde gang på hans børn. „Vi skal bare være helt sikre, ikke?"

„Jeg er sikker."

„Det er jeg næsten også. Men giv mig alligevel tid lidt endnu."

„Du har jo i virkeligheden allerede valgt."

Hun tøvede: „Det bliver en svær tid for dig ... når vi har valgt."

„Kun i begyndelsen ... Nu fløjter han afgang, den slyngel ... Vi ses meget snart igen, ikke?"

„Meget snart."

DERES sidste dag sammen ...

„Det går ikke længere på denne måde. Vi må have en afgørelse."

Der var en hårdhed i hans stemme, som hun ikke havde hørt før.

„Ja," svarede hun blot.

„Træf du en afgørelse. Jeg retter mig efter den."

Den hårde klang ... hun vidste godt, at den kun var et selvforsvar, men den gjorde det dobbelt svært.

„Hører du ikke? Du må bestemme for os begge."

„Jeg tør ikke. Ikke idag. Du er så fremmed for mig."

„Så må vi prøve at veje for og imod. Dette hemmelighedskræmmeri går mig på nerverne. Det er heller ikke fair over for - hende derhjemme."

Hun vidste godt, hvad der var på vej. Stemmen nåede hende igen, sært fremmed: „Havde vi dog blot mødt hinanden noget før."

„Ja."

„Det gale er, at jeg har levet for længe i min tilværelse, til at jeg uden videre kan gøre mig fri af den - og af dem, som er en del af den."

„Ja."

„Det er et stort ansvar at tage overfor dem."

„Ja."

„Du siger bare ja, ja, ja. Jeg siger jo, at det er dig, der må bestemme for os begge."

Herregud, vidste han ikke, at han havde valgt. Nu, hvor det nye og friske var gået af deres forhold, havde han truf-

fet den endelige beslutning. Hun havde gjort ret i at skyde afgørelsen ud ...

„Ja," svarede hun igen.

Så tog hun sig sammen. Hun havde endnu i sig magt at trække tiden lidt ud. Det var fristende. Hun holdt så usigeligt meget af ham. Bare et par måneder. Bare een måned. Men til hvad nytte? Ville hun ikke bare ødelægge noget værdifuldt?

Hans øjne iagttog spændt de vekslende udtryk i hendes ansigt. Hun mærkede hans blik over sine urolige hænder. Han var hård, men han kunne vel ikke være andet. Hun følte det selv: de måtte have rene linjer nu. Denne splittelse var ikke til at holde ud.

„Hvad siger du så?" næsten hviskede han.

„Jeg forstår så udmærket, at du ikke har kræfter til at bryde ud," svarede hun og mærkede sine ansigtsmuskler strammes.

Et kort øjeblik så hun lettelse i hans øjne. Så gik afgørelsens konsekvens op for ham, og blikket blev rådvildt.

„Jeg er alligevel ikke sikker på, at det er det rigtige."

Hun måtte hjælpe ham: „Men det er jeg."

„Vi kan da altid skrive sammen, ikke?"

„Jo," sagde hun og vidste, at de aldrig ville skrive.

„Du græder ikke, vel?"

„Nej, jeg græder ikke."

HUN så ham stige ud af toget. Hans blik var rettet mod perronens grå asfalt, da han passerede hendes vindue. Lidt træt så han ud. Så var han borte.

Tårerne sad som en hård knude et sted inde i hovedet. Det dunkede i nakken.

Så faldt en verslinje af Drachmann hende ind. Der gik hul på knuden, og trykket i hovedet lettede. En lille salt strøm pibede ind i munden på hende, da hun hviskede ordene hen for sig i den halvmørke, tomme kupé: „Åh, gudskelov. Forbi! Forbi!"

DEN DANSKE

Helpresst i eet stykke af hård aluminium

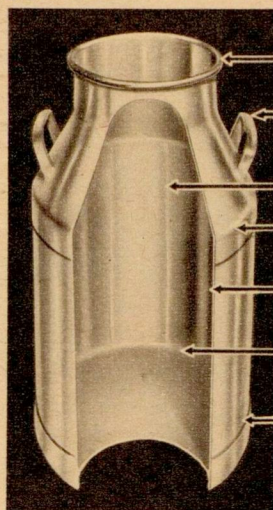
VERDENS BEDSTE MÆLKESPAND

Elegant strømlinet form • Umådelig stærk • Vejer mindre end nogen anden aluminiumspand • Let at holde ren • Hele spandens indre kan overses • Dobbelt hård aluminiumlegering.

A/S FREDERIKSBERG
METALVAREFABRIK

Nitvej 10 . København F . Tel. C. 2326

Alminette Transportspand

solid rand af stor styrke.

hærdede hanke, der ikke rager frem.

blank og glat overflade.

forstærket skulder.

solid vægtykkelse.

buet overgang til bunden.

bundring af hård aluminium eller galvaniseret stål.

Føres af FDB

FARV SELV MED OPAL OG SPAR PENGE!

Garderoben, gardinerne, dækketøjet o. s. v. bliver som nyt, når det farves med **Opal-farver**, der findes i 39 moderne kulører — se farvekortet — og kan farve:

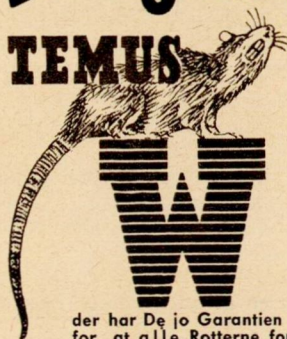
Uld, Halvuld, Silke, Halvsilke, Bomuld, Linned endvidere Nylon o. s. v.

DET ER SÅ LET
AT FARVE MED **OPAL**

Brug **Opanol** til blegning og affarvning —
det skåner tøjet!

FARVEFABRIKEN OPAL A/S

Brug dog TEMUS

der har De jo Garantien
for, at alle Rotterne forsvinder

Temus W Rottegift

Godkendt af Indenrigsministeriet som Rotte-
udryddelsesmiddel.

Temus W Musegift

er af Statens Skadedyrslaboratorium aner-
kendt til Bekæmpelse af Mus.

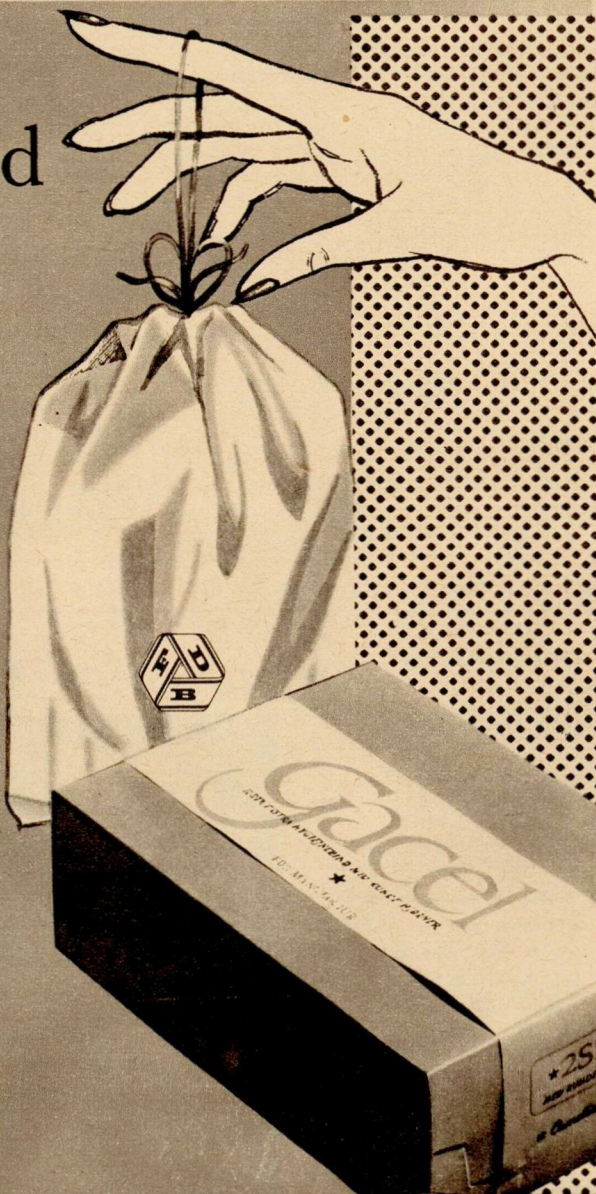
Sikkerhed og velvære

Gacel* er let som
dun og har en meget
stor absorberingsevne.
Det er fremstillet af
silkeblødt engelsk cell-
stof med fineste gaze
omslag.

Dette meget fine bind
kan leveres såvel i
karton som i mælke-
hvid plasticpose.
10 stk. .... kr. 2,40

Anette* er lidt mindre end
Gacel, men af samme fine
cellstof. Omslaget er tricot-
slange. 10 stk. .... kr. 1,75

*et Camelia produkt

Til gilde

med Marianne, Topo og
den prikkede kanin

Nu skal I bare høre, hvad børnene i et fritidshjem en dag oplevede. Det begyndte med, at læreren sagde: „Vil I med ud at køre en tur?“ — „Ja,“ sagde alle børnene — men de regnede naturligvis med, at det bare var noget, de skulle lege. Lidt efter kom der imidlertid et „rugbrød“ og holdt for døren. Alle børnene blev så stoppet derind i. „Hvor skal vi hen?“ spurgte børnene, for nu var de naturligvis blevet meget nysgerrige. „Bare vent og se,“ sagde læreren, og det kunne han jo sagtens sige, for han vidste, hvor turen gik hen.

Midt inde i byen stoppede „rugbrødet“, børnene måtte stille op i række, og så gik man hen i en stor bygning, hvor der inde i en hyggelig sal var dækket et flot kaffebord: store lagkager, honningkagehjerter, småkager, æbler, appelsiner og meget andet godt.

Der var også en del voksne, og en af damerne kendte børnene godt; hun havde engang været ude at besøge fritidshjemmet, og de havde læst flere af hendes bøger. Det var skoleinspektør fru Anne Marie Nørvig. Hun fortalte nu børnene om, hvor svært det var at finde en god børnebog at læse i, dengang hun var lille pige. For det meste måtte børnene dengang læse de voksnes bøger — og de var ikke særlig morsomme. Nu var der derimod en masse gode børnebøger, og fru Nørvig fremhævede blandt andre „Marianne“-bøgerne.

Nu kom en anden dame, som børnene også godt kendte. Hendes billede havde de så tit set i avisen. Det var skuespillerinde fru Ingeborg Brams, og hun tog fat på at læse historier. Først om en lille kineserdreng, Topo, der lukkede sin kanariefugl ud af buret; så hørte man om nogle af Mariannes oplevelser, og endelig

Skuespillerinde fru Ingeborg Brams læser op for børnene af Det danske Forlags bog om den lille prikkede kanin. Ved siden af Ingeborg Brams sidder skoleinspektør fru Nørvig.

læste Ingeborg Brams op af bogen om en lille kanin, der var prikket, mens alle dens søskende var snehvide.

Og så fik børnene naturligvis også at vide, hvem det var, der havde indbudt dem; det var Det danske Forlag, som har udgivet de bøger, Ingeborg Brams læste op af, og en herre fortalte, at de var inviteret til fest, fordi forlaget aldrig før havde haft så god en sæson for sine børnebøger.

Da „rugbrødet“ kom tilbage for at hente børnene, var de alle enige om, at det havde været en ualmindelig dejlig dag – og den blev naturligvis ikke mindre dejlig af, at hver af børnene, inden de hoppede ind i bilen, fik overrakt en pakke med en bog i!

HVAD SKAL VI FINDE PÅ?

HER er et forslag til indendørs leg, som I kan få megen morskab af, hvis I er 2 eller flere. Den starter med, at I vælger et bogstav i alfabetet og derefter kappes om at skrive ned på hvert sit stykke papir alle de byer, I kender, der begynder med det valgte bogstav. En af jer tager tid, og når den er udløbet (det kan f. eks. være 5 minutter), tæller I op, hvem af jer, der har flest bynavne. Han eller hun læser så op fra sin liste, og er der andre, der også har skrevet den samme by, streges den ud. Når den, der havde flest byer, er færdig med at læse sine op, tæller han sine ikke-udstregede bynavne, og derefter skal den, der nu har flest læse sine navne op. Det er bedst at begynde legen med danske byer, men I kan godt gøre det hele mere spændende ved at tage byerne i f. eks. Europa med også.

Legen er allermorsomst, når I er 3

eller flere, men her viser vi for nemheds skyld legen med 2 deltagere: Det valgte bogstav var B.

Lis havde skrevet:	Jørgen havde skrevet:
Brønderslev	Bagenkop
Bogense	Benløse
Beldringe	Bromme
Bramdrupdam	Bogense
Baarse	Boeslunde
Broby	Ballerup
Brørup	

Lis havde flest og skulle begynde. Da hun sagde Bogense, måtte Jørgen (og altså også Lis) strege denne by på deres lister. Som I vil se, gælder det om at finde bynavne, som de andre i legen ikke tænker på eller kender. – God fornøjelse.

UTROLIGT MEN SANDT

Der er ingen bly i en blyant – det er grafit, et kulstof.

Der er ingen soda i en sodavand – det er vand tilsat kulsyre.

Panamahatte fremstilles ikke i Panama – de er lavet i Ecuador.

Der gror ikke tobak i Ægypten – ægyptiske cigaretter fremstilles i reglen af macedonisk tobak.

En liter eddike vejer mere om vinteren end om sommeren. Forskel-

len i vægt skyldes udelukkende, at eddiken på grund af varmen vil udvide sig om sommeren, hvorved en liter rummer mindre i vægt.

Snabelfisken chætodon, der lever i Indien, er forsynet med en snabel, som den skyder insekter med. Ladingen er en dråbe vand, som bliver slynget ud med voldsom kraft mod de insekter, som sidder nær ved vandkanten.

med den gode gamle sæbe...

De selvvirkende egenskaber i BLENDA har på et øjeblik opløst og fortrængt alt smuds og vasket en duftende renhed ind i tøjet.

Også i det lange løb bli'r storvasken bedre, fordi BLENDAs indhold af Ultrahvidt og CMC gør den hvidere og klarere og værner mod ny tilsmudsning.

Vaskeråd: Sæt altid storvasken i blød i det hurtigtvirkende BLEGA.

Brugsen

